

รายงานการประชุมสภาการศึกษา

ครั้งที่ ๑/๒๕๕๐

วันจันทร์ที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๐ เวลา ๐๙.๐๐ น.

ณ ห้องประชุมสีปนนท์ เกตุทัต

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

กรรมการที่มาประชุม

๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
(ศาสตราจารย์วิจิตร ศรีสอาน)	ประธาน
๒. ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม	กรรมการ
๓. เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา	กรรมการ
๔. เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
(นายสมเกียรติ ชอบผล รองเลขาธิการฯ แทน)	กรรมการ
๕. ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
(นายชินภัทร ภูมิรัตน รองปลัดฯ แทน)	กรรมการ
๖. เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา
(นายสุชาติ เมืองแก้ว รองเลขาธิการฯ แทน)	กรรมการ
๗. เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
(นางสุมาลี จุลเจิม รักษาการที่ปรึกษาฯ แทน)	กรรมการ
๘. เลขาธิการคุรุสภา
(นายสมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ รองเลขาธิการฯ แทน)	กรรมการ
๙. ผู้อำนวยการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน
คุณภาพการศึกษา	กรรมการ
๑๐. ปลัดกระทรวงมหาดไทย
(นายสมพงษ์ อนุยุทธพงศ์ ผู้ตรวจราชการฯ แทน)	กรรมการ
๑๑. ปลัดกระทรวงแรงงาน
(นายไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ รองปลัดกระทรวงฯ แทน)	กรรมการ
๑๒. ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
(นายปฐม แหยมเกตุ รองปลัดกระทรวงฯ แทน)	กรรมการ

๑๓.	ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (นางสิริพร ธารโรฤทธิ์ ผอ.กลุ่มนโยบายและแผนฯ สป. แทน)	กรรมการ	
๑๔.	ปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (นายวีรพจน์ ไพรัช รองอธิการบดีสถาบันการพลศึกษา แทน)	กรรมการ	
๑๕.	ผู้อำนวยการสำนักงานปรมาณู (นายสมนึก พิมลเสถียร รองผู้อำนวยการฯ แทน)	กรรมการ	
๑๖.	ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (นายวรพัฒน์ ทิวถนอม ผู้อำนวยการสำนักบริหารกลาง แทน)	กรรมการ	
๑๗.	เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (นางสาวภารณี วัฒนา ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต แทน)	กรรมการ	
๑๘.	นางสาวจันทร์เพ็ญ	แก้วเชียงใหม่	กรรมการ
๑๙.	รองศาสตราจารย์ชนะ	กสิภรณ์	กรรมการ
๒๐.	นายชิงชัย	หาญเจนลักษณ์	กรรมการ
๒๑.	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชาวเลิศ	เลิศชโลพาร	กรรมการ
๒๒.	นายทองอยู่	แก้วไทรฮะ	กรรมการ
๒๓.	ศาสตราจารย์ทักษิณา	สวนานนท์	กรรมการ
๒๔.	นายธนา	เบญจาทิกุล	กรรมการ
๒๕.	นายอนุชากร	มาศณมาดล	กรรมการ
๒๖.	นายประเวศ	พุ่มพวง	กรรมการ
๒๗.	นายปรีดา	รอดโพธิ์ทอง	กรรมการ
๒๘.	นายพงษ์	ตนาหนท์	กรรมการ
๒๙.	นายพารณ	อิศรเสนา ณ อยุธา	กรรมการ
๓๐.	นายพิสิฐ	เจริญวงศ์	กรรมการ
๓๑.	นายพิสิษฐ์	ณ พัทลุง	กรรมการ
๓๒.	รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์	สินลาร์ตัน	กรรมการ
๓๓.	นายมนู	อรดีดลเชษฐ	กรรมการ
๓๔.	นางมลิวลัย	ธรรมแสง	กรรมการ
๓๕.	นายมานะ	สุดสงวน	กรรมการ
๓๖.	นายมานิจ	สุขสมจิตร	กรรมการ
๓๗.	ศาสตราจารย์ยงยุทธ	ยุทธวงศ์	กรรมการ

๓๘. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เลขา	ปิยะอัจฉริยะ	กรรมการ
๓๙. นายวิทยา	บริบูรณ์ทรัพย์	กรรมการ
๔๐. นายวินัย	สละอุณ	กรรมการ
๔๑. รองศาสตราจารย์วิริยะ	นามศิริพงศ์พันธ์	กรรมการ
๔๒. ศาสตราจารย์วิรุณ	ตั้งเจริญ	กรรมการ
๔๓. นายวิศิษฐ์	ศรีวิชัยรัตน์	กรรมการ
๔๔. นายสมชัย	วุฒิปรีชา	กรรมการ
๔๕. ศาสตราจารย์สุมน	อมรวิวัฒน์	กรรมการ
๔๖. นายสุวัฒน์	เงินจำ	กรรมการ
๔๗. นายอำพล	จินดาวัฒนะ	กรรมการ
๔๘. เลขาธิการสภาการศึกษา		กรรมการและเลขานุการ
๔๙. รองเลขาธิการสภาการศึกษา (นางสิริพร บุญญานันต์)		ผู้ช่วยเลขานุการ

กรรมการที่ไม่มาประชุม

๑. พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต)		ปฏิบัติศาสนกิจ
๒. พระเทพปริยัติวิมล (แสง ธมเมสโก)		ปฏิบัติศาสนกิจ
๓. พระราชครูวามเทพมุนี		ปฏิบัติศาสนกิจ
๔. นายเกรียงศักดิ์	เจริญวงศ์ศักดิ์	ติดภารกิจ
๕. ศาสตราจารย์ชัยอนันต์	สมุทวนิช	ติดภารกิจ
๖. นายนิพนธ์	สุรพงษ์รักเจริญ	ติดภารกิจ
๗. นางพริ้มพราย	สุพโปฏก	ติดภารกิจ
๘. นายวิทยา	มานะวานิชเจริญ	ติดภารกิจ
๙. นายวีระชัย	วรรณีกกุล	ติดภารกิจ
๑๐. นายสุทินันท์	ปรัชญพฤกษ์	ติดภารกิจ
๑๑. นายอมเรศ	ศิลาอ่อน	ติดภารกิจ

ผู้เข้าร่วมประชุม

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑. รองศาสตราจารย์วรากรณ์ สามโกเศศ	รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
๒. ศาสตราจารย์ศิริชัย กาญจนวาสี	ผู้อำนวยการศูนย์ทดสอบและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษาและวิชาชีพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑๗. นางอัมพร	พงษ์กังสนานันท์	นักวิชาการศึกษา สว.
๑๘. นางสาวชดา	ไชยรัตน์	นักวิชาการศึกษา สว.
๑๙. นางสาวทวีพร	บุญวานิช	นักวิชาการศึกษา สว.

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๐๐ น.

ระเบียบวาระที่ ๑ เรื่องที่ประธาน/เลขานุการแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

ประธานกล่าวต้อนรับรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (รองศาสตราจารย์ วรากรณ์ สามโกเศศ) ในโอกาสเข้าร่วมประชุมสภาการศึกษาเป็นครั้งแรกในฐานะรัฐมนตรีที่กำกับดูแลสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

นอกจากนี้ ได้แนะนำกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการสภาการศึกษาที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการแล้วรวม ๓ คน ให้ที่ประชุมทราบ ดังนี้

- ๑) รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ สินลารัตน์ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารการศึกษา
- ๒) นายปรีดา รอดโพธิ์ทอง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านการกีฬา กิจการเยาวชน ลูกเสือ และเนตรนารี
- ๓) ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชาวเลิศ เลิศชโลพาร กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

ระเบียบวาระที่ ๒ รับรองรายงานการประชุม ครั้งที่ ๕/๒๕๔๙

ที่ประชุมรับรองรายงานการประชุม โดยรองศาสตราจารย์ชนะ กสิภร ขอแก้ไข หน้า ๒๘ และ ๓๑ ดังนี้

๑) หน้า ๒๘ ย่อหน้าที่ ๒ ...จำนวนนักศึกษาประมาณ ๖,๐๐๐ คนเศษ แก้ไข ตัวเลข เป็น ...๖๐,๐๐๐ คนเศษ

๒) หน้า ๓๑

บรรทัดที่ ๕ จากด้านล่าง หลังข้อความว่า...ในขณะที่เยอรมันนี้ ขอให้เพิ่ม พ.ศ. ๒๕๔๕

บรรทัดที่ ๔ จากด้านล่าง ...บริษัทที่ทำสัญญาประมาณ ๖๐,๐๐๐ บริษัท แก้ไขตัวเลขเป็น ... ๖๐๐,๐๐๐ บริษัท

บรรทัดที่ ๓ จากด้านล่าง ...การศึกษาระบบทวิภาคีเกือบ ๒ ล้านคน แก้ไข ตัวเลข เป็น ...เกือบ ๑ ล้านคน

ระเบียบวาระที่ ๓.๑ เรื่องสืบเนื่องเพื่อทราบ : การขยายผลแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้ (นางสาวจิรพรรณ ปุณเกษม) นำเสนอสาระสำคัญของการขยายผลแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ว่าสืบเนื่องจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ได้ดำเนินการโครงการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยได้นำเสนอการดำเนินงานเรื่องการพัฒนาแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต่อสภาการศึกษาไปแล้วในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๙ และที่ประชุมมีมติมอบหมายให้สกศ.ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนการขยายผลแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและนำเสนอต่อสภาการศึกษา นั้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา สำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา และสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา รวมทั้งหน่วยงานที่มีสถานศึกษาในสังกัด ได้แก่ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครและสำนักประสานและพัฒนาระบบการจัดการศึกษาท้องถิ่น จัดประชุมเพื่อจัดทำแผนการขยายผลแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญระหว่างเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๐ รวม ๓ ครั้ง โดยแผนการขยายผลแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญประกอบด้วย ๔ แนวทางหลัก ดังนี้ (๑) เผยแพร่แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเผยแพร่ผ่านระบบต่างๆ ได้แก่ เอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุทัศน์ การประชุมอบรม สัมมนา และการศึกษาทางไกล (ออนไลน์) (๒) การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปกำหนดไว้ในแผนการดำเนินงาน/โครงการของปีงบประมาณ ๒๕๕๐ (๓) การพัฒนาระบบเพื่อส่งเสริมความยั่งยืน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนาระบบฐานข้อมูล การวิจัยและพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และพัฒนาระบบจูงใจให้ครูพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนโดยมีแผนการดำเนินงานตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๕๐ เป็นต้นไป (๔) การติดตามประเมินผล ทุกหน่วยงานที่มีสถานศึกษาในสังกัดติดตามประเมินผล การนำแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปขยายผลสู่ห้องเรียนและนำข้อมูลจากการติดตามประเมินผลมาปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานต่อไป

นอกจากนั้น จะต้องมีการประสานความร่วมมือภาคีเครือข่ายในการติดตาม ประเมินผลและรายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานทุก ๖ เดือน จึงขอเสนอต่อสภา การศึกษาเพื่อโปรดทราบ และให้ข้อเสนอแนะในการขยายผลแนวทางการจัดการศึกษาที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

(รายละเอียดปรากฏตามเอกสารประกอบการประชุมระเบียบวาระที่ ๓.๑)

ที่ประชุมรับทราบ โดยได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เลขา ปิยะอัจฉริยะ มีข้อสังเกตว่าแนวทางการขยายผลส่วน ใหญ่เน้นเรื่องการอบรมและการพัฒนา ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาควร พิจารณาถึงการดำเนินงานว่าปัจจุบันสถานศึกษามีการดำเนินการอะไร อย่างไร และควร พัฒนาต่อยอดจากสิ่งที่สถานศึกษาดำเนินการ โดยการพัฒนาที่เน้นการสื่อสารหลายทาง และนำกระบวนการของการจัดการความรู้มาเป็นเครื่องมือในกระบวนการพัฒนาด้วย

นายชิงชัย หาญเจนลักษณ์ มีความเห็นว่ารายงานวิจัยเรื่องการขยายผลแนว ทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีเนื้อหาครอบคลุม และมีข้อมูลรายละเอียด สมบูรณ์ครบถ้วน แต่สิ่งที่ควรจะทำต่อไปคือการศึกษาวិเคราะห์ว่าควรจะมีการ ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานอย่างไร และควรจะมีการดำเนินการเรื่องการจัดการความรู้ (knowledge management) โดยร่วมกับสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม (สคส.) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลงานวิจัย

ประธาน ชี้แจงว่าจากที่ สคส.ได้นำเสนอเรื่องการพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้อันเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญต่อสภาการศึกษาครั้งที่ผ่านๆ มา เป็นการนำเสนอรายงานผลการวิจัยการ พัฒนารูปแบบการเรียนรู้อันเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งประกอบด้วย ๙ แนวทาง และที่ประชุม มีมติมอบหมายให้ สคส.ไปจัดทำแนวทางการขยายผลรูปแบบการเรียนรู้อันเน้นผู้เรียนเป็น สำคัญร่วมกับหน่วยงาน ที่มีสถานศึกษาในสังกัด เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นต้น เพื่อให้สถานศึกษานำรูปแบบการเรียนรู้อันเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่ง สคส.ได้ไปดำเนินงานตามมติที่ประชุม เรียบร้อยแล้ว และนำผลการดำเนินงานมารายงานให้ที่ประชุมทราบ อย่างไรก็ตาม ความ คิดเห็นและข้อเสนอแนะของกรรมการเห็นว่ายังมีประโยชน์มาก ควรนำไปประมวลและศึกษา เพิ่มเติมว่าประเด็นใดที่จะต้องดำเนินการต่อเนื่อง และประเด็นใดที่จะต้องศึกษาเพิ่มเติม ต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์เลขา ปิยะอัจฉริยะ มีความเห็นเพิ่มเติมว่าบางเรื่องสามารถรวม เป็นเรื่องเดียวกันได้ เช่น ข้อเสนอให้มีรูปแบบที่ดีเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา เมื่อ

สถานศึกษานำไปใช้ต้องมีกระบวนการประยุกต์ใช้รูปแบบ ในขณะที่เดียวกันจะต้องพิจารณาการมีเครื่องมือที่จะเข้าไปเสริมกระบวนการดำเนินงาน รวมทั้งกระบวนการฝึกอบรมต้องมีการสื่อสารหลายทางด้วย

ศาสตราจารย์ยงยุทธ ยุทธวงศ์ มีความเห็น ๓ ประการ ดังนี้

๑) การนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง ต้องทำความเข้าใจแนวทางการพัฒนาเรียนรู้ให้ถูกต้อง เช่น การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นเรื่องที่ดีและควรส่งเสริม แต่ความคิดสร้างสรรค์อย่างเดียวยังไม่เพียงพอ ดังนั้นนอกจากทำให้ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์แล้ว ต้องทำให้ผู้เรียนเข้าใจและเห็นคุณค่าของการทำงานหนักหลังจากมีความคิดสร้างสรรค์ด้วย

๒) ไม่ควรติดยึดกับรูปแบบการเรียนรู้ที่เสมือนกับเป็นระบบ เนื่องจากความคิดที่จะทำงานอย่างสร้างสรรค์ไม่ได้เป็นระบบหรือเป็นรูปแบบตายตัว

๓) ปัจจุบันการเรียนรู้ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตมีความสำคัญมากขึ้น ดังนั้นควรจัดทำเว็บไซต์ที่เป็นแหล่งค้นคว้าหาข้อมูล (search engine) ที่ดี ให้เกิดขึ้นในระบบอินเทอร์เน็ตของประเทศไทย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้น

รองผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ (นายสมนึก พิมลเสถียร) มีข้อสังเกตเรื่องงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินงานว่าเป็นงบประมาณที่มีอยู่แล้วหรือจะใช้งบกลาง

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (นายสมเกียรติ ชอบผล) ชี้แจงว่าการพัฒนาการเรียนรู้ในปัจจุบันมีโครงการที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ๓ เรื่อง คือ การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (research based) การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน (project based) และการเรียนรู้โดยใช้พัฒนาการทางสมองเป็นฐาน (brain-based learning : BBL) รูปแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ๙ แนวทางที่ สกศ.ศึกษาวิจัยมานี้ จะเป็นการต่อยอดหรือเสริมให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งมากขึ้น

นอกจากนี้ กระบวนการจัดการความรู้ ที่ สกศ. กำลังดำเนินการยังเป็นการช่วยปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มีความชัดเจนมากขึ้น ส่วนงบประมาณที่ใช้เป็นงบประมาณปกติที่มีอยู่แล้ว

รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ สินลารัตน์ มีความเห็นว่าการนำรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปสู่การปฏิบัติ ควรเน้นที่การให้ครูนำรูปแบบดังกล่าวไปประยุกต์ใช้กับสิ่งที่ครูดำเนินการอยู่แล้ว โดยรูปแบบเป็นเพียงเครื่องมือกระตุ้นและผลักดันเพื่อให้ครูเกิดความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาสิ่งที่เหมาะสมกับชั้นเรียนของตนเองมากกว่าการนำรูปแบบที่กำหนดไว้แล้วไปใช้ทันที

ผู้ช่วยเลขานุการ (รองเลขาธิการสภาการศึกษา นางสิริพร บุญญานันต์) ชี้แจงว่า สกศ. ได้ดำเนินการนำรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไปสู่การปฏิบัติ

ในลักษณะที่สอดคล้องกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกรรมการ โดยเห็นว่าแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อันทั้ง ๙ แนวทางไม่ใช่เป็นรูปแบบเบ็ดเสร็จหรือตายตัว สามารถนำไปปรับใช้ตามบริบทและสภาพของสถานศึกษา ทุกแนวทางสามารถเชื่อมโยงกันเพื่อนำไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยไม่เป็นการเพิ่มภาระของครูมากขึ้น นอกจากนี้ สกศ. ได้ผลิตเอกสารและวีดิทัศน์คู่มือการพัฒนาการเรียนรู้อันทั้ง ๙ แนวทางเผยแพร่ไปยังสถานศึกษาต่างๆ รวมทั้งยังมีโครงการที่จะติดตามประเมินผล โดยให้องค์กรที่เป็นต้นสังกัดติดตามประเมินผลการจัดการเรียนการสอน ส่วน สกศ. จะดำเนินการประเมินผลในภาพรวมต่อไป

กรรมการและเลขานุการ (เลขาธิการสภาการศึกษา นายอรรณู จันทวานิช) ชี้แจงเพิ่มเติมว่าการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้อันที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็นการดำเนินงานปกติของหน่วยปฏิบัติอยู่แล้ว โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพียงแต่บูรณาการแนวทางการขยายผล ๔ แนวทาง เข้าไปให้เกิดการปฏิบัติร่วมกัน โดยมีความเป็นไปได้ในการดำเนินงาน ๒ ประการ คือ

๑) เป็นลักษณะการดำเนินงานปกติ และใช้งบประมาณปกติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดย สกศ. ทำหน้าที่ยกย่องเชิดชูเกียรติและเสนอแนวทางต่างๆ ให้หน่วยปฏิบัตินำไปใช้

๒) องค์กรหลัก ศธ. นำแนวทางการขยายผลไปจัดทำแผนบูรณาการร่วมกันเพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ และมีงบประมาณรองรับการดำเนินงานในอนาคตอย่างชัดเจน

รักษาการที่ปรึกษาด้านมาตรฐานอาชีวศึกษารัฐกิจและบริการ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (นางสุมาลี จุลเจิม) ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้นำรูปแบบการพัฒนาการเรียนรู้อันที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะแนวทางที่ ๕ การจัดการเรียนรู้แบบส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ แนวทางที่ ๖ การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน และแนวทางที่ ๗ การจัดการเรียนรู้แบบประสบการณ์และที่เน้นการปฏิบัติ ไปใช้บูรณาการจัดการเรียนการสอนอยู่แล้ว

มติที่ประชุม

ที่ประชุมรับทราบและให้รับข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการสภาการศึกษาไปพิจารณาดำเนินการ

ระเบียบวาระที่ ๓.๒ เรื่องสืบเนื่องเพื่อทราบ : สรุปผลการสัมมนาระดมความคิดเห็นเรื่อง การพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษา (นางสุทศศรี วงษ์สมาน) นำเสนอสรุปผลการสัมมนาระดมความคิดเห็นเรื่อง การพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ว่าสืบเนื่องมาจากที่ประชุมสภาการศึกษาครั้งที่ ๕/๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๙ มีมติมอบหมายให้สทศ.ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดสัมมนาระดมความคิดในเรื่องของการพัฒนาการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สทศ. จึงได้ร่วมกับศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้จัดสัมมนาระดมความคิด เรื่อง การพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ขึ้นเมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ณ โรงแรมปรีนซ์พาเลซ กรุงเทพมหานคร โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศาสตราจารย์วิจิตร ศรีสอาน) เป็นประธานพิธีเปิดและปาฐกถาพิเศษ เรื่อง นโยบายการพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ นายประเสริฐ แก้วเพ็ชร รองผู้อำนวยการศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) นำเสนอสถานการณ์ สภาพปัจจุบัน ปัญหาการบริหารจัดการศึกษาในภาคใต้ และมีการอภิปรายและระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการพัฒนาการศึกษาในประเด็นต่าง ๆ

จากการสัมมนาระดมความคิดเห็น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศาสตราจารย์วิจิตร ศรีสอาน) ได้มอบนโยบายที่สำคัญคือ ๑) การศึกษาควรต้องเป็นปัจจัยนำในการสร้างความสงบสุขในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงต้องมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ ๒) ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

นอกจากนี้ ที่ประชุมได้ให้ข้อเสนอแนะ สรุปได้ว่า ๑) ควรให้ความสำคัญกับการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู ศึกษานิเทศก์ นักเรียน ผู้บริหารในพื้นที่ ๒) การบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ควรเน้นจากส่วนกลางมากเกินไป ๓) ควรให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ในลักษณะการบูรณาการ ๔) ควรมีการบูรณาการ การศึกษากับการมีงานทำตามความต้องการของท้องถิ่น ๕) ควรบูรณาการการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ๖) ควรมีเครือข่ายและใช้เครือข่ายกลุ่มครู นักเรียน ฯลฯ เป็นกลไกการพัฒนา ๗) ควรใช้และทำความเข้าใจยุทธศาสตร์เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา การให้การศึกษากับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ซึ่ง

เป็นผู้อบรมเลี้ยงดูบุตรหลานตั้งแต่เยาว์วัย ๘) ควรปรับบทบาทกรรมการสถานศึกษาให้มีอิสระ ๙) ควรให้ความสำคัญและส่งเสริมโรงเรียนเอกชน (ประเภทสามัญศึกษา) ให้มากขึ้น ๑๐) ควรมีการประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อร่วมพัฒนาสถานศึกษาให้เข้มแข็งในการดำเนินการต่างๆ ๑๑) ควรส่งเสริมกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด กีฬา เพื่อปลูกฝังความรัก ความสามัคคี ๑๒) ควรวางพื้นฐานการสอนอัลกุรอานให้เป็นมาตรฐาน ๑๓) ควรให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างนักเรียน นักศึกษาในแต่ละภาค และแต่ละสถาบัน เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชาติ และ ๑๔) ควรให้สถาบันการศึกษาในพื้นที่ที่มีศักยภาพ ร่วมผลิตกำลังคนสาขาขาดแคลน

(รายละเอียดปรากฏตามเอกสารประกอบการประชุมระเบียบวาระที่ ๓.๑)

ที่ประชุมได้ให้ความสนใจ และแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

นายปรีดา รอดโพธิ์ทอง มีความเห็นว่ากิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และกีฬา จะสามารถนำไปใช้พัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างดี เนื่องจากการฝึกอบรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาดและกีฬาในระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา ทำให้เด็กและเยาวชนรู้จักบำเพ็ญประโยชน์และช่วยเหลือผู้อื่นให้มีความรู้ ความสามารถ ซึ่งนับเป็นการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ภาครัฐในสถานการณ์ปัจจุบันได้ โดยการอบรมจะมีการสอดแทรกคุณธรรม วัฒนธรรม ทบทวนวินัย และให้ความรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วย นอกจากนี้ กีฬายังเป็นเครื่องมือในการดึงพลังมวลชนหรือประชาชนในหมู่บ้าน เป็นการช่วยเสริมสร้างความสามัคคีให้ประชาชนได้อีกแนวทางหนึ่ง ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการควรเป็นผู้กำกับดูแลสำนักงานคณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ โดยเฉพาะการอบรมครูผู้สอนลูกเสือ เพื่อให้กิจกรรมดังกล่าวส่งเสริมการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างถูกต้องและมั่นคง

ประธาน กล่าวว่าปัจจุบันกิจการลูกเสือได้รับการฟื้นฟูอย่างมาก โดยได้มีการยกร่างพระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ. ขึ้นใหม่ เพื่อให้กิจการลูกเสือกลับมามีบทบาทสำคัญในกระบวนการพัฒนาเยาวชน เพราะการอบรมลูกเสือจะเน้นการปลูกฝังเรื่องความซื่อสัตย์เป็นหลัก และเชื่อมั่นว่าความซื่อสัตย์เป็นรากฐานที่สำคัญของการเกิดสันติสุขในสังคม โดยในช่วงปิดเทอมภาคฤดูร้อนนี้ จะมีการพัฒนาเยาวชนทั้งหมดเกือบ ๑ ล้านคนทั่วทุกภูมิภาคไม่ใช่เฉพาะภาคใต้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น โดยใช้วิธีการของค่ายประเภทต่างๆ เน้นค่ายลูกเสือและเนตรนารีเป็นหลัก และเมื่อร่างพ.ร.บ.ลูกเสือเสร็จเรียบร้อยแล้วจะมีการดำเนินการเรื่องกิจการลูกเสืออย่างต่อเนื่อง โดยจะนำพระราชดำริเกี่ยวกับการปฏิรูปกิจการลูกเสือของรัชกาลที่ ๖ กลับมาใช้ในวงการศึกษาให้มากขึ้นกว่าเดิม

นายสุวัฒน์ เงินน้ำ มีความเห็น ๒ ประการ คือ การนำกิจการลูกเสือไปเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาในภาคใต้ควรมีการปรับให้เข้ากับสภาพและขนบธรรมเนียมประเพณีของภาคใต้ และควรมีการอบรมวิทยากรระดับสูงนอกเหนือจากผู้บริหารเขตพื้นที่การศึกษาและครูเพื่อทำให้มีผู้นำทางด้านลูกเสือมากขึ้น

นายสมนึก พิมลเสถียร มีความเห็นว่าข้อเสนอแนะที่ได้จากผู้เข้าร่วมสัมมนาฯ หลายเรื่องเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการโดยเร่งด่วน และควรพิจารณาวิธีดำเนินงานอย่างละเอียดและชัดเจน พร้อมทั้งจัดลำดับความสำคัญ โดยเห็นว่าเรื่องที่มีความสำคัญมากคือ ความต้องการวิชาชีพพยาบาล และกองทุนเงินเพิ่มพิเศษ ซึ่งขอให้พิจารณางบประมาณสำหรับดำเนินการพร้อมกันไปด้วย

นายทองอยู่ แก้วไทรฮะ มีความเห็นว่านอกเหนือจากข้อเสนอแนะที่ควรให้ความสำคัญกับโรงเรียนเอกชนประเภทการศึกษาสายสามัญศึกษาแล้ว ควรให้ความสำคัญกับการศึกษาสายอาชีพด้วย เพราะหลังจากเสร็จภารกิจทางด้านศาสนาแล้วเยาวชนในภาคใต้จะมีเวลาว่าง ถ้าสามารถทำให้เยาวชนมีอาชีพ โดยมีการฝึกสอนอาชีพที่สอดคล้องกับพื้นที่และศาสนา จะทำให้ใช้เวลาไปกับการประกอบอาชีพและการมีงานทำ รวมทั้งมีรายได้มากขึ้น ดังนั้นสถานศึกษาจึงควรให้ความสนใจกับเรื่องอาชีพ จะเป็นการช่วยผ่อนคลายสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้มาก

นายวิศิษฐ์ ศรีวิชัยรัตน์ เห็นว่าข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมมนาระดมความคิดเห็นที่มีความสำคัญมาก คือเรื่องการให้การศึกษากับการมีงานทำตามความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนที่สอนศาสนาอย่างเดียว ควรมีการเรียนทั้งวิชาสามัญหรือวิชาชีพ รวมทั้งควรมีการบูรณาการการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษานอกระบบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพได้

นายชิงชัย หาญเจนลักษณ์ เห็นด้วยกับเรื่องการฝึกอาชีพและการมีงานทำว่าขณะนี้รัฐบาลได้จัดให้ ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้กับบางอำเภอของจังหวัดสงขลา เป็นเขตลงทุนพิเศษ โดยจะมีผู้สนใจไปลงทุน จึงควรพิจารณาแนวทางเพื่อทำความร่วมมือกับภาคเอกชนโดยเฉพาะกับสภาอุตสาหกรรมและหอการค้า เพื่อสามารถผลิตแรงงานให้สนองตอบความต้องการของภาคเอกชน และเป็นการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับประชาชนในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้

นายอำพล จินดาวัฒนะ มีความเห็นว่า การส่งเสริมกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และกีฬา ควรเน้นการปลูกฝังจิตอาสาสมัครและจิตอาสา ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญของกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด และกีฬา เป็นการฝึกให้คิดถึงผู้อื่น และรู้จัก

เสียสละเพื่อผู้อื่น โดยต้องระมัดระวังการสอนที่ติดยึดกับรูปแบบ เครื่องแบบ และระบบที่มุ่งเรียนเพื่อให้ได้คะแนน แต่ไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

นอกจากนี้ ได้ชี้แจงข้อมูลเพิ่มเติมของข้อเสนอเกี่ยวกับการให้สถาบันการศึกษาในพื้นที่ที่มีศักยภาพ ร่วมผลิตกำลังคนสาขาขาดแคลนว่า ขณะนี้ ศอ.บต.กำลังดำเนินโครงการพิเศษร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขผลิตพยาบาลโดยคัดเลือกคนในพื้นที่มาผลิตในวิทยาลัยพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศ เพื่อส่งกลับไปทำงานในภูมิภาคเดิม มีเป้าหมาย ๓,๐๐๐ คน (ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้)

ประธาน ชี้แจงว่ากระทรวงศึกษาธิการจะนำข้อเสนอแนะและความคิดเห็นที่ได้จากการสัมมนาระดมความคิดเห็นมาสังเคราะห์และจัดทำแผนในลักษณะเชื่อมโยง โดยวิธีการคือ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาในเขตพื้นที่พิเศษในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากทุกภาคส่วนทั้งจากระดับท้องถิ่น ผู้นำทางศาสนา และภาคเอกชน เข้ามาร่วมจัดทำแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว และอาจจะต้องนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เนื่องจากรัฐบาลให้ความสำคัญกับเรื่องการแก้ไขปัญหาภาคใต้ในระยะยาว และเห็นว่าการศึกษามีความสำคัญกับเรื่องการแก้ไขปัญหาภาคใต้ในระยะยาว และเห็นว่าการศึกษามีความสำคัญกับเรื่องการแก้ไขปัญหาภาคใต้ในระยะยาว และเห็นว่าการศึกษามีความสำคัญกับเรื่องการแก้ไขปัญหาภาคใต้ในระยะยาว ได้ รวมถึงการศึกษายังเป็นปัจจัยเกื้อหนุนต่อการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจของภาคใต้ด้วย และเมื่อสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเรื่องความไม่สงบเรียบร้อยที่เกิดขึ้นได้แล้ว การศึกษาก็จะเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาคู่ขนานกับด้านอื่นๆ ต่อไป

มติที่ประชุม

ที่ประชุมรับทราบ โดยขอให้รับข้อสังเกตเพิ่มเติมของคณะกรรมการสภาการศึกษา ไปพิจารณาดำเนินการ โดยกระทรวงศึกษาธิการจะเสนอคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อรวบรวมข้อคิดเห็น และสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่างๆ จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้การศึกษามีความสำคัญเป็นปัจจัยเกื้อหนุนที่สำคัญในการแก้ปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป

ระเบียบวาระที่ ๔ เรื่องเพื่อพิจารณา : ข้อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศ

ผู้ช่วยเลขาธิการ (รองเลขาธิการสภาการศึกษา นางสิริพร บุญญานันต์) รายงานว่า ข้อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศ มีความเป็นมาสืบเนื่องจากคณะกรรมการสภาการศึกษา ในคราวประชุมครั้งที่

๓/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๔๘ ได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการสภาการศึกษา
 ด้านวิจัย ติดตามและประเมินผล พิจารณาจัดทำระบบการติดตามและประเมินผลการจัด
 การศึกษาระดับประเทศ จึงได้จัดทำโครงการวิจัยพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผล
 การจัดการศึกษาของประเทศ โดยได้รับความร่วมมือจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย ซึ่งมี ศาสตราจารย์ศิริชัย กาญจนวาสี ผู้อำนวยการศูนย์ทดสอบและประเมิน
 เพื่อพัฒนาการศึกษาและวิชาชีพ เป็นหัวหน้าโครงการ และขณะนี้ คณะนักวิจัยได้
 ดำเนินการวิจัยเอกสารเกี่ยวกับระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของ
 นานาประเทศ และวิจัยพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของ
 ประเทศ พร้อมทั้งเสนอระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศที่พึง
 ประสงค์ และยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของ
 ประเทศเสร็จเรียบร้อยแล้ว

นายชิงชัย หาญเจนลักษณ์ ประธานอนุกรรมการสภาการศึกษาด้านวิจัย ติดตาม
 และประเมินผล ชี้แจงเพิ่มเติมว่าการประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศในลักษณะ
 การติดตาม (evaluative monitoring) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เนื่องจากจะให้ข้อมูลที่เป็น
 ประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขสภาพการณ์ในการดำเนินงานหรือสถานการณ์ได้อย่างทันการณ์
 ซึ่งจะช่วยให้การจัดการศึกษาของประเทศประสบความสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 ระบบการบริหารงานส่วนใหญ่ในปัจจุบันเป็นแบบเมตริกซ์ที่ต้องมีการประสานและแก้ไข
 ปัญหาร่วมกัน ดังนั้นการติดตามประเมินผลจะสามารถทำให้นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุง
 แก้ไขสถานการณ์ได้อย่างทันการณ์

จากนั้น ศาสตราจารย์ศิริชัย กาญจนวาสี ได้นำเสนอสาระสำคัญของการศึกษาวิจัย
 เรื่องข้อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของ
 ประเทศสรุปว่า ระบบติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการ
 การศึกษายุคใหม่ เพื่อที่จะทำให้การบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและ
 คนส่วนใหญ่พอใจ งานวิจัยนี้ ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ ๓ ประเด็น ส่วนวิธีดำเนินการวิจัย
 แบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ การวิจัยเชิงเอกสาร ซึ่งจะมีรายงานการวิจัยเอกสารของนานาประเทศ
 งานวิจัยเชิงสำรวจเพื่อศึกษาสภาพปัญหาของระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการ
 การศึกษาของประเทศ และการยกร่างระบบติดตามประเมินผลที่พึงประสงค์ของประเทศ
 ไทย สำหรับผลการศึกษาปรากฏดังนี้

การวิจัยเอกสาร : ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการติดตามและ
 ประเมินผลการจัดการศึกษาของนานาประเทศ สรุปว่ามีข้อดี คือ นโยบายการติดตาม
 ประเมินผลการจัดการศึกษาของนานาประเทศมีเอกภาพและทิศทางที่ชัดเจน องค์กรที่ทำ
 หน้าที่ติดตามประเมินผลล้วนเป็นองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญ มีความเป็นอิสระในการ
 ดำเนินงาน มีเครือข่ายการเก็บข้อมูล การกระจายอำนาจของการติดตามประเมินผล มีการ

นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ มีระบบการตรวจสอบถ่วงดุล ส่วนข้อด้อยที่พบ คือเป็นระบบผู้เชี่ยวชาญ ที่ใช้งบประมาณค่อนข้างสูง และจะมีปัญหาการประสานงานในบางจุด

การวิจัยเชิงสำรวจ : ผลการติดตามสภาพการประเมินผลในประเทศไทย จากการเก็บรวบรวมข้อมูลหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า จุดเน้นของการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของหน่วยงานต่างๆ มีความแตกต่างกัน และให้ระดับความสำคัญของการดำเนินงานติดตามประเมินผลแตกต่างกัน บางหน่วยงานจะให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ บางหน่วยงานให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนตาม ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ส่วนรูปแบบของการบริหารจัดการติดตามประเมินผลที่พบมาก คือการจัดการกันเองภายในหน่วยงานหรือมีหน่วยงานในส่วนกลางดำเนินงานเองในทุกขั้นตอน มีส่วนน้อยที่จ้างผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกเข้ามาดำเนินการในบางขั้นตอนของการติดตามประเมินผล รูปแบบการมีส่วนร่วมที่พบมากที่สุดคือ ในแต่ละสำนักที่ดำเนินการติดตามประเมินผล ส่วนใหญ่แบ่งเป็นกลุ่มงาน และมอบหมายความรับผิดชอบเฉพาะ เช่น การสร้างคู่มือ การติดตามประเมินผล การจัดทำรายงาน

จุดเด่นที่พบร่วมกันคือ หน่วยงานส่วนใหญ่จะมีผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญกระจายอยู่ในเรื่องต่างๆ และบุคลากรส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้น พร้อมทั้งจะพัฒนาความรู้ ความสามารถเพื่อทำหน้าที่ให้บรรลุเป้าหมายอย่างเต็มที่ ส่วนจุดอ่อนที่พบคือ มีปัญหาเรื่องการทำงานเป็นทีม หรือการประสานทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน การพัฒนาระบบสารสนเทศร่วมกัน ซึ่งเป็นจุดอ่อนสำคัญ เนื่องจากขณะนี้ระบบต่างๆ ยังไม่เกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงที่จะทำให้เกิดผลประโยชน์ในภาพรวมของประเทศ และเป้าหมายของการติดตามประเมินผลก็ยังไม่สามารถชี้ทิศทางที่ชัดเจน

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอให้มีระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาที่พึงประสงค์ในลักษณะระบบกลางของการติดตามประเมินผลที่มีมาตรฐานในระดับสากล สามารถใช้ติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นระบบที่มีเอกภาพในทิศทางและมาตรฐานการติดตาม รวมทั้งมีความคล่องตัว สามารถประสานงานบริหารจัดการการเก็บข้อมูลตามมาตรฐานที่เชื่อมโยงกันได้ทั้งภายในและระหว่างหน่วยงาน เพื่อประโยชน์ในการให้ได้สารสนเทศการตัดสินใจเชิงนโยบายของหน่วยงานและประเทศได้ โดยมีพันธกิจหลัก ๕ ด้าน ได้แก่ ๑) ออกแบบระบบการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศ ๒) พัฒนามาตรฐาน ตัวชี้วัดมาตรฐานกลาง และวิธีบริหารจัดการการติดตามประเมินผลของประเทศ ๓) พัฒนาระบบสารสนเทศ

และฐานข้อมูลที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ ๔) กำหนดระบบประเมินที่สามารถใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับระหว่างการติดตามประเมินผล และ ๕) จัดทำรายงานการประเมินผลทั้งในหน่วยงานระดับประเทศที่สนองความต้องการใช้ของผู้บริหาร

ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศที่เป็นข้อเสนอจากงานวิจัย คือ ๑) จัดตั้งคณะกรรมการนโยบายการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาแห่งชาติ โดยมี ๒ ทางเลือก ทางเลือกที่หนึ่ง จัดตั้งคณะกรรมการขึ้นใหม่ ทางเลือกที่สอง ปรับบทบาทและภารกิจของคณะกรรมการตรวจสอบติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการโดยให้ รมว.ศธ.เป็นประธาน ๒) แต่งตั้งอนุกรรมการดำเนินงานติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาแห่งชาติโดยคณะกรรมการนโยบายฯ ทำหน้าที่นำนโยบายและแผนการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศมาดำเนินการ ประสานงานกับหน่วยงานทั้งในและนอกสังกัดให้ปฏิบัติการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ตามมาตรฐาน ตัวบ่งชี้กลาง ตัวบ่งชี้เฉพาะของหน่วยงาน รวมทั้งพัฒนาคู่มือการปฏิบัติการ ๓) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจโดยคณะกรรมการนโยบายฯ ทำหน้าที่พัฒนาองค์ประกอบสำคัญทางเทคนิคของระบบติดตามและประเมินผล ๔) ให้สำนักติดตามและประเมินผลของทุกสังกัดที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการ และปฏิทินการปฏิบัติงาน ๕) ให้มีสำนักงานกลางเป็นสำนักติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาภาพรวมของประเทศ ทำหน้าที่รับผิดชอบระบบสารสนเทศกลาง จัดทำแบบฟอร์มรายการข้อมูลกลางจัดส่งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ๖) สำนักติดตามและประเมินผลของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้แก่ สพฐ. สอศ. สกอ. กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และกรุงเทพมหานคร ทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาภายในของหน่วยงาน ๗) ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาไปใช้เพื่อการตัดสินใจและแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษาของหน่วยงาน และ ๘) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำรายงานผลการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของแต่ละหน่วยงาน และสำนักงานกลางจัดทำรายงานผลการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศ และเผยแพร่แก่สาธารณชน

นายชิงชัย หาญเจนลักษณ์ กล่าวเพิ่มเติมว่าคณะกรรมการนโยบายระดับชาติจะต้องพิจารณาเรื่องระบบการติดตามให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้ซ้ำซ้อนกับการประเมินผล โดยมีแนวทางสำคัญ ๓ ประการ คือ ๑) พิจารณากำหนดแนวทางการติดตามประเมินผลให้ชัดเจน และจัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวปฏิบัติ ๒) วิเคราะห์ข้อมูลจากระบบสารสนเทศไปใช้ประโยชน์ และ ๓) จัดทำกรอบเวลาในการดำเนินงานติดตามประเมินผล ซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างรวดเร็วเพื่อสามารถแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ได้ทันการณ์ และหากที่ประชุมเห็นด้วยกับการมีคณะกรรมการนโยบายติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาแห่งชาติ

จะต้องพิจารณาแนวทางทั้ง ๓ แนวทางและจัดทำให้เป็นระบบ โดยอาจจะนำข้อมูล รายละเอียดที่ศาสตราจารย์ศิริชัย กาญจนวาสี ดำเนินการศึกษามาปรับปรุงต่อไป
จึงเสนอที่ประชุมเพื่อโปรดพิจารณา
(รายละเอียดปรากฏตามเอกสารประกอบการประชุมระเบียบวาระที่ ๔)

การพิจารณา

ที่ประชุมได้อภิปรายกันอย่างกว้างขวาง โดยมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ดังนี้
ศาสตราจารย์ยงยุทธ ยุทธวงศ์ มีความเห็น ๓ ประการดังนี้

๑) การเสนอระบบการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา ต้องคำนึงถึงระบบที่เกี่ยวข้อง คือระบบการประเมินผลการศึกษาซึ่งดำเนินงานโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ด้วย เนื่องจากผลการศึกษาในสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักรอังกฤษ และนิวซีแลนด์ พบว่าทั้งสองระบบดำเนินการในลักษณะคู่ขนานกัน และการเสนอให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายติดตามและประเมินผลการศึกษา แห่งชาติ ควรพิจารณาเรื่องการจัดโครงสร้างการดำเนินงานที่อาจมีบทบาทหน้าที่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานเดิมที่มีอยู่แล้ว

๒) เป้าหมายของโครงการคือการประเมินระบบการจัดการศึกษา ไม่ใช่ประเมินระบบการศึกษา จึงควรดำเนินการพัฒนาตัวชี้วัดระดับมหภาค

๓) ควรจัดให้มีการนำเสนอรายงานประเด็นสำคัญ/เร่งด่วนที่เป็นประเด็นปัญหาวิกฤติทางการศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกในการประชุมสภาการศึกษาเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับระบบประเมิน เช่น กรณี Robbins Reports ในสหราชอาณาจักร อังกฤษที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาในประเทศอังกฤษอย่างมาก

ศาสตราจารย์สุมน อมรวิวัฒน์ มีความเห็นว่าเป็นรายงานการศึกษาวิจัยที่มีกระบวนการวิจัยและผลการวิจัยชัดเจนพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินงานต่อ แต่การนำไปปฏิบัติขอให้คำนึงถึงความซ้ำซ้อนของระบบการประเมิน เนื่องจากปัจจุบันมีการประเมินหลายระดับ เช่น การดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีรูปแบบส่วนใหญ่เป็นลักษณะของการจัดประชุมเพื่อรายงานผลการดำเนินงานประจำของการตรวจราชการ และยังไม่ชัดเจนในเรื่องการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ เห็นด้วยกับข้อเสนอที่เน้นในเรื่องระบบการติดตามซึ่งจะต้องมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น และเห็นด้วยกับยุทธศาสตร์ที่ ๑ ทางเลือกที่สอง ที่จะให้มีการปรับบทบาทและภารกิจของคณะกรรมการตรวจสอบติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ แต่เสนอว่า

ควรปรับรื้อระบบเพื่อสร้างระบบการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศที่ไม่ใช่ลักษณะหน่วยบนไปประเมินหน่วยล่าง

นอกจากนั้น เห็นควรให้มีมาตรฐานตัวชี้วัดกลางที่มีความยืดหยุ่นหลากหลาย สามารถปรับให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของการจัดการศึกษา โดยการติดตามควรมีลักษณะกระจายอำนาจที่คำนึงถึงประสิทธิภาพของเขตพื้นที่การศึกษา ตลอดจนหน่วยงานบริหาร การศึกษาสังกัดหน่วยงานอื่นๆ เพื่อให้ครอบคลุมทุกองค์กรหลักและหน่วยงานภายนอก

รองศาสตราจารย์ไพฑูรย์ สินลารัตน์ มีความเห็น ๓ ประการ ดังนี้

๑) ระบบการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศที่เสนอ ควรให้ความสำคัญกับผู้ที่ได้รับผลจากการจัดการศึกษาโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าการดำเนินการเฉพาะในวงราชการ และเห็นว่าสิ่งที่จำเป็นที่สุดคือวิธีการที่จะทำให้รู้ว่าประชาชนทั่วไป มีความพอใจในผลการจัดการศึกษามากน้อยแค่ไหน และมีความต้องการไปในทิศทางใด ฉะนั้นหากเป็นไปได้การศึกษาควรคำนึงถึงผู้รับประโยชน์คือประชาชน รวมทั้งศึกษาแนวทางของระบบการประเมินที่เอกชนดำเนินการด้วย

๒) การประเมินผลมีเป้าหมายหลักเพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์และเกิดการ พัฒนา แต่การกำหนดภาพรวมคือแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายระดับชาติ จะส่งผลกระทบ ระดับองค์กรหลัก ไม่มีผลไปสู่การปฏิบัติมากนัก จึงเสนอให้จัดระบบการติดตาม ประเมินผลที่ครอบคลุมถึงระดับล่าง คือระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับโรงเรียนด้วย เพราะว่าจะเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา

๓) เห็นด้วยกับองค์ประกอบของคณะกรรมการ แต่ควรเพิ่มผู้ปฏิบัติเข้าไปด้วย และเห็นว่ารูปแบบการดำเนินงานของคณะกรรมการที่เสนอส่วนใหญ่จะมีเป้าหมายที่ กระบวนการและขั้นตอนในการประเมินมากกว่าผลที่ได้รับ ยังไม่ได้คำนึงถึงว่าผลที่ได้จะ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมประเทศชาติเพียงใด ระบบและกระบวนการที่เป็นอยู่จะ สามารถนำไปสู่ผลที่ได้มากน้อยแค่ไหน

นายพารณ อิศรเสนา ณ อยุธยา เสนอว่าควรจะนำวิธีการติดตามประเมินผลที่ ภาคเอกชนใช้ในการดำเนินงาน เช่น วิธีการประเมินของสหรัฐอเมริกาที่เรียกว่าการ ประเมินโดยควบคุมตนเอง (Control Self Assessment : CSA) และมีข้อเสนอว่าสทศ.อาจ ศึกษาแนวทางการใช้วิธีการประเมินแบบ CSA กับภาคเอกชน เช่น บริษัทปูนซีเมนต์ไทย รวมถึงการนำพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่รับสั่งให้คิดเชิงภาพรวม (macro) แต่ดำเนินการในระดับย่อย (micro) มาใช้ และควรนำไปทดลองดำเนินการใน หน่วยงานที่เห็นด้วยและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เมื่อเกิดผลเป็นรูปธรรมจึงนำไปขยาย ผลต่อ

นายอำพล จินดาวัฒนะ มีความเห็นว่าระบบการติดตามประเมินผล ควรมีเป้าหมายเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ไม่ใช่ลักษณะเพียงเพื่อรู้ผลการประเมินอย่างเดียว และเห็นว่าอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการนโยบายติดตามประเมินผลแห่งชาติที่เสนอ ยังไม่ได้นำไปสู่เป้าหมาย เป็นเพียงการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา รวมทั้งออกแบบรูปแบบ ประเด็นมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ ฐานข้อมูล วิธีการดำเนินงาน รวมถึงการแต่งตั้งอนุกรรมการ จึงเป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาระบบการกำกับติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา ซึ่งนับว่าเป็นกลไกใหม่ แต่ยังทำอยู่ภายใต้ระบบการศึกษาเดิม ผลที่จะเกิดขึ้นคือจะได้กองเอกสารและข้อมูลมากมาย แต่การเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นน้อยมาก

ดังนั้น เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม จึงเสนอว่าควรออกแบบกลไกในลักษณะคณะกรรมการติดตามประเมินผลเพื่อการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษา (commission of monitoring evaluation for change) โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิและองค์ความรู้จากภายนอก มีลักษณะเป็นองค์กรอิสระ (autonomous special mechanism) ไม่ควรเป็นระบบราชการแบบเดิม มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการ รวมทั้งให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบ และต้องกำหนดเป้าหมายเพื่อการเปลี่ยนแปลง โดยการเปลี่ยนแปลงต้องเกิดขึ้นทั้งในระดับใหญ่และระดับย่อย ขึ้นอยู่กับการมุ่งเน้นว่าต้องการเน้นที่ระดับใด

นายสมนึก พิมลเสถียร เห็นด้วยในหลักการของความพยายามจะพัฒนาให้เกิดระบบการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศ และสิ่งสำคัญที่สุดคือการออกแบบระบบที่มีความเชื่อมโยงกันทุกระดับ โดยกำหนดตัวชี้วัดระดับบนที่จะต้องถ่ายทอดลงมาถึงระดับล่าง และเห็นด้วยกับการมีระบบการติดตามประเมินผลเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ดังนั้นจึงควรพิจารณาแนวทางและวิธีการที่จะนำข้อมูลที่ศึกษาไว้แล้วไปดำเนินการต่อ โดยเฉพาะกรณีศึกษาจากหลายประเทศ ควรจัดทำเป็นรายงานสาธารณะเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในการระดม การใช้ และการสนับสนุนทรัพยากร

นอกจากนี้ มีความเห็นเพิ่มเติมว่าในการประเมินผลมีความเสี่ยงหลัก ๔ ประการ คือ ๑) สำเร็จตามนโยบายและยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ๒) กระบวนการดำเนินงานนำไปสู่ความสำเร็จได้หรือไม่ ๓) มีการบริหารจัดการสอดคล้องกันหรือไม่ และ ๔) คุ่มค่าทรัพยากรที่จัดไว้สำหรับระบบต่างๆ หรือไม่

รองปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (นายชินภัทร ภูมิรัตน) มีความเห็นว่าตัวบ่งชี้ของระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศ ที่ควรนำเสนอมี ๓ ลักษณะ ดังนี้ ๑) ตัวบ่งชี้ที่สะท้อนสถานภาพระบบการศึกษาของประเทศ ซึ่งเห็นว่าหน่วยงาน

กลางที่จะเป็นผู้ประสานเรื่องระบบข้อมูลและเป็นตัวแทนของประเทศไทยในการรายงานกับองค์กรต่างประเทศ เช่น ยูเนสโก ควรจะเป็น สกศ. ๒) ตัวบ่งชี้เกี่ยวกับความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีกลไกคือการประชุมระหว่างผู้บริหารองค์กรหลักและองค์กรในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงานอยู่แล้ว และขณะนี้กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนปฏิบัติการ และมีส่วนบ่งชี้ที่ได้พัฒนาขึ้น โดยกำหนดให้มีการรายงานในลักษณะต่อเนื่อง รวดเร็ว ทันเหตุการณ์ สะท้อนนโยบายที่ชัดเจน และสามารถรายงานเพื่อปรับแก้กลยุทธ์ต่างๆ ได้อย่างทันการณ์ และเห็นว่าหน่วยงานที่ควรเป็นผู้รับผิดชอบในส่วนนี้คือ สป.ศธ. ๓) ตัวบ่งชี้ประเภทที่เป็นการจัดทำรายงานเฉพาะกิจจากนักวิชาการอิสระหรือองค์กรภายนอก ในลักษณะ white paper หรือ special report เช่น กรณีที่สหราชอาณาจักร อังกฤษดำเนินการ ในส่วนนี้สกศ.อาจจัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งเพื่อดำเนินการจัดทำรายงานเฉพาะกิจเกี่ยวกับเรื่องที่มีความสำคัญเร่งด่วนและที่กำลังเป็นปัญหาวิกฤติของประเทศ ซึ่งถ้าสามารถแบ่งความรับผิดชอบกันจัดทำตัวบ่งชี้ได้อย่างชัดเจนและร่วมมือกันก็จะสามารถเดินหน้าต่อไปได้

ศาสตราจารย์สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ มีความเห็นว่าจากนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการกำกับติดตามประเมินผลการจัดการศึกษามาโดยตลอด โดยการปฏิรูปการศึกษาทุกระดับใช้ข้อมูลที่ได้จากการประเมินตนเองเป็นฐาน แต่ไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่และการนำไปสู่การปฏิบัติ ดังนั้นเห็นว่าปัญหาไม่ใช่อยู่ที่การมีคณะกรรมการนโยบายติดตามและประเมินผลการศึกษาแห่งชาติ แต่อยู่ที่วิธีการที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งจากการพิจารณารายงานฉบับนี้ เห็นว่ายังมีความไม่ชัดเจนที่จะทำให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และเห็นว่าควรต้องปรับปรุงระบบบริหารในปัจจุบันตั้งแต่ระดับสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรหลัก ให้มีการติดตามประเมินผลในลักษณะขององค์การมหาชนเช่นเดียวกับที่สมศ.ดำเนินการ คือ ต้องมีการรายงานผลการดำเนินงานและผลการใช้งบประมาณต่อกรรมการบริหารทุกเดือน ซึ่งโดยข้อเท็จจริงมีกรรมการลักษณะนี้อยู่แล้ว เช่น ระดับสถานศึกษา คือ คณะกรรมการสถานศึกษา แต่ปัญหาคือวิธีการที่จะทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้มาตรา ๔๐ ของพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติพ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กำหนดให้กรรมการสถานศึกษาต้องมีหน้าที่ในการ monitor ซึ่งภาษาทางกฎหมายใช้คำว่า “กำกับ” และควรต้องพิจารณาความหมายของคำต่างๆ เช่น กำกับ ส่งเสริม ติดตามและประเมินให้ถูกต้องและชัดเจนด้วย ดังนั้นโจทย์ที่สำคัญคือ ทำอย่างไรให้ระบบที่มีอยู่แล้วนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงในทุกระดับการศึกษา และในระดับองค์กรหลักทุกแห่งด้วย

ทั้งนี้ ได้ยกตัวอย่าง กรณีสำนักงานกพร.ที่มีความก้าวหน้าในการดำเนินงานติดตามประเมินผลอย่างมาก โดยกพร.ได้ทดลองใช้ระบบการรายงานการติดตามประเมินผลทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-SAR) ในมหาวิทยาลัย โดยกำหนดให้มีการรายงานประจำทุก ๓ เดือน โดยขอให้มหาวิทยาลัยทำในลักษณะงานปกติ เสนออธิการบดีและกรรมการบริหารเพื่อทำหน้าที่กำกับติดตาม และกล่าวว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้การดำเนินการกำกับติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาไม่สำเร็จตามแนวทางของการปฏิรูปการศึกษา เนื่องจากผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญ เพราะการกำกับติดตามเกี่ยวข้องกับผู้บริหารโดยตรง ดังนั้นหลักสูตรอบรมผู้บริหารเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะจัดขึ้น ควรเน้นเรื่องการกำกับติดตามด้วย และไม่ควรแยกเรื่องการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินออกจากกัน

นอกจากนี้ เห็นว่าควรปรับฝ่ายเลขานุการ เพราะฝ่ายเลขานุการควรเป็นตัวแทนจากฝ่ายต่าง ๆ ที่มีบทบาทหน้าที่ในการนำผลการติดตามประเมินไปสู่การปฏิบัติ และจากการที่มีโอกาสได้เสนอความเห็นตอนที่มีการทบทวนข้อเสนอโครงการวิจัยพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศว่า ปัญหาไม่ได้เกิดจากระบบโครงสร้าง แต่อยู่ที่วิธีการที่จะทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ซึ่งควรปรับปรุงบทบัญญัติที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๘ ของ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติพ.ศ. ๒๕๔๒ ที่ให้ทุกองค์กรหลักและองค์กรทางการศึกษาทุกระดับ รวมถึงกระทรวงศึกษาธิการ จัดทำรายงานประเมินตนเองเป็นรายงานประจำปี เพื่อเป็นตัวอย่างให้สถานศึกษา ในลักษณะเช่นเดียวกับที่สมศ. ดำเนินการมาโดยตลอด คือจัดทำรายงานประจำปีเป็นลักษณะของรายงานการประเมินตนเองที่มีการตรวจบัญชี มีการตรวจสอบ มีการประเมินทางฝ่ายบริหาร โดยกำหนดให้มีการรายงานทุกไตรมาส

ส่วนการประเมินด้วยวิธีการของ CSA มีความเห็นว่าเป็นการดำเนินงานตามมาตรา ๔๘ ของพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติพ.ศ. ๒๕๔๒ อยู่แล้ว จึงเสนอว่าควรมีการดำเนินการในลักษณะ E-SAR เช่นเดียวกับที่สำนักงาน กพร.กำลังดำเนินการ ดังนั้นจึงขอเสนอให้ตรงประเด็นว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้ระบบที่มีอยู่แล้วนำไปปฏิบัติได้ดีที่สุด

นายชิงชัย หาญเจนลักษณ์ มีความเห็นเพิ่มเติม ๒ ประการ ดังนี้

๑) การประเมินผลที่นำเสนอนี้เป็นลักษณะของการกำกับติดตาม (monitoring) ไม่ใช่ลักษณะประเมินอย่างเดี่ยว (evaluation) เพราะการกำกับติดตามกับการประเมินผลมีวิธีการที่แตกต่างกัน โดยการประเมินผลจะเน้นที่ผลผลิต (output) ผลลัพธ์ (outcome) และผลกระทบ (impact) หลังจากดำเนินการเสร็จสิ้น ซึ่งบางครั้งผลที่ได้อาจจะล่าช้า ไม่ทันการณ์ ส่วนการติดตามเป็นการแนะนำไม่ใช่ควบคุมหรือวัดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และจะ

เน้นเรื่องกระบวนการ (process) เช่น มีการดำเนินงานตามที่โครงการกำหนดหรือไม่ เป้าหมาย ถูกต้องหรือไม่ ผู้ที่ควรได้รับประโยชน์ได้รับประโยชน์แล้วหรือไม่ หากพบข้อบกพร่อง สามารถแนะนำแก้ไขได้ และเห็นด้วยที่จะให้มีการนิยามความหมายคำว่า กำกับ ติดตาม แนะนำ และประเมินผลให้ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการดำเนินงานต่อไป

๒) การให้ระดับท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการกำกับติดตามประเมินผลเป็น เป้าหมายของการดำเนินการอยู่แล้ว ถ้าพิจารณาระดับนโยบาย ฝ่ายเลขานุการควรเป็น สกศ. แต่ถ้าเป็นเรื่องการตรวจสอบ (audit) ก็จะไปอยู่สำนักตรวจราชการของ กระทรวงศึกษาธิการ ดังนั้นข้อเสนอเพื่อการดำเนินการต่อไป คือการเสนอภาพ องค์ประกอบของคณะกรรมการ ส่วนการจัดทำระบบการกำกับติดตามประเมินผล การจัดการศึกษา เห็นว่าควรนำไปปรับปรุงและนำมาเสนออีกครั้ง และเห็นด้วยกับวิธีการ ประเมินตนเองโดยการควบคุม (CSA) ที่จำเป็นต้องมีการจัดทำระบบเหมือนกัน ไม่ใช่ ประเมินตนเองและจัดทำรายงานได้เลย เพราะปัจจุบันวิธีการประเมินแบบ CSA เป็น วิธีการที่ภาคเอกชนนิยมใช้กันมาก โดยเฉพาะบริษัทปูนซีเมนต์ ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ กับระบบราชการได้ จึงเห็นด้วยที่จะเชิญผู้แทนจากบริษัทปูนซีเมนต์มาสาธิตและแนะนำ การใช้วิธีการประเมินดังกล่าว

นอกจากนี้ ยังเสนอว่าเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว ที่ประชุม ควรให้ความเห็นชอบตามที่เสนอเพื่อเร่งแต่งตั้งคณะกรรมการนโยบายการติดตามและ ประเมินผลการศึกษาแห่งชาติ โดยมี สกศ. เป็นฝ่ายเลขานุการ เพื่อคณะกรรมการจะได้ไป จัดทำระบบการติดตามและประเมินผลการศึกษาแห่งชาติ โดยให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วน ร่วม และมีการมอบหมายผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกมาร่วมดำเนินการ นอกจากนี้ คณะกรรมการชุดนี้ควรมีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณามอบหมายผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก (outsourcing) และพิจารณาสร้างภาระงานตามความสามารถ เพราะหน่วยงานจะต้องมี หน่วยงานกำกับติดตาม ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับผู้บริหารระดับสูง จึงขอให้คณะกรรมการสภา การศึกษานุมัติในหลักการตามที่เสนอ เพื่อสามารถแต่งตั้งคณะกรรมการไปดำเนินการ และเพื่อการปรับปรุงระบบการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศและนำมา เสนอที่ประชุมเพื่อพิจารณาอีกครั้ง ก่อนนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบต่อไป

นายสุวัจน์ เงินจ๋า มีความเห็นว่า บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการที่เสนอไว้ยังไม่ ชัดเจน เนื่องจากระบบการกำกับติดตามประเมินผลถือเป็นเครื่องมือการบริหาร ดังนั้นจึง ควรกำหนดบทบาทหน้าที่และวิธีการเพื่อสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน คือ ปัญหาด้านบุคลากร งบประมาณ การบริหารจัดการ รวมทั้งกำหนดเป้าหมายการ ดำเนินงานให้ชัดเจนมากขึ้น

นายชิงชัย หาญเจนลักษณ์ ชี้แจงว่าคณะกรรมการที่เสนอไม่ได้ทำหน้าที่กำกับติดตาม เพราะการกำกับติดตามต้องอยู่กับผู้บริหาร ซึ่งปัจจุบันมีการดำเนินการอยู่แล้ว บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการชุดนี้คือการอนุมัติระบบซึ่งจะต้องมีการไปศึกษาระบบ โดยละเอียดอีกครั้งหนึ่ง และระบบนี้จะต้องเชื่อมโยงกับระบบในระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญมาก และเมื่อมีระบบการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศแล้ว คณะกรรมการชุดนี้อาจจะมีการประชุมปีละครั้ง ซึ่งคงจะต้องมีการประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการอีกครั้งหนึ่ง แต่ในครั้งนีขอให้ที่ประชุมรับในหลักการว่าจะมีระบบการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศเกิดขึ้น โดยให้คณะกรรมการนโยบายการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศตามที่เสนอมีบทบาทหน้าที่ในการอนุมัติระบบดังกล่าวต่อไป

ประธาน สรุปว่า ที่ประชุมมีความเห็นแบ่งเป็น ๒ แนวทาง คือส่วนหนึ่งเห็นว่าระบบการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศมีอยู่แล้ว และอีกส่วนหนึ่งเห็นว่ายังไม่มี และเห็นควรให้มีกลไกขึ้นมาพัฒนาระบบให้เกิดขึ้น ซึ่งตามหลักการพ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดให้มีการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษา โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ขององค์กรหลักไว้ชัดเจน สภาการศึกษาก็มีหน้าที่ติดตามตรวจสอบประเมินผล องค์กรหลักทุกองค์กรก็มีหน้าที่ติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาในความรับผิดชอบของตนเอง และกฎหมายกำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่ติดตามตรวจสอบประเมินผลการจัดการศึกษาองค์กรหลัก ๕ แห่ง ส่วนกระทรวงศึกษาธิการจะมอบสทศ.หรือสพ.ศธ. เป็นอำนาจของกระทรวง แต่ในขณะเดียวกันกฎหมายกำหนดให้องค์กรหลักทุกองค์กร เช่น สพฐ. ก็ต้องดำเนินการเกี่ยวกับการติดตามตรวจสอบประเมินผล รวมทั้งสทศ. และ สกอ. ก็ต้องดำเนินการติดตามตรวจสอบประเมินผล ทุกองค์กรมีบทบาทหน้าที่ดังกล่าว แต่ปัญหาคือ ถ้ากฎหมายกำหนดว่าต้องมีบทบาทหน้าที่ในการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา ก็หมายความว่า เป็นภาระหน้าที่ของหน่วยงาน หน่วยงานก็จะต้องมี ๒ ส่วน เพราะรูปแบบการบริหารของหน่วยงานเป็นการบริหารโดยองค์กรบุคคล

ดังนั้น ในทุกระดับจะมีการดำเนินงานโดยองค์กรบุคคล เช่น สพฐ. มีคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษามีคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษามีคณะกรรมการสถานศึกษา หมายความว่าในแต่ละระดับที่มีองค์กร มีหน้าที่ตามกฎหมายอยู่แล้ว จะมีวิธีการอย่างไรเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้ เช่น สถานศึกษา จะมีวิธีการทำให้ระบบติดตามตรวจสอบและประเมินผลการจัดการศึกษาเกิดขึ้นที่ระดับที่สถานศึกษาได้อย่างไร เป็นเรื่องระหว่างคณะกรรมการสถานศึกษากับผู้บริหารสถานศึกษา และจาก

ประสบการณ์ตรงในการเป็นประธานคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน มัธยมขนาดกลางและขนาดใหญ่ ๒ แห่ง มีวิธีการในการติดตามประเมินผลโดยกรรมการสถานศึกษาจะไม่เข้าไปแทรกแซง ทำหน้าที่เชิงบริหาร แต่จะเป็นการกำกับ โดยบทบาทของผู้กำกับคือทำหน้าที่ติดตามการดำเนินงานของโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาควรติดตามการดำเนินงานโดยการประชุมคณะกรรมการแต่ละครั้ง ในประเด็นดังนี้ ๑) การรับนักเรียน ๒) งบประมาณของโรงเรียนทั้งในส่วนที่ได้จากการเก็บค่าเล่าเรียน ส่วนที่ได้จากกระทรวงศึกษาธิการจัดให้ และส่วนที่ต้องจัดหาเอง โดยต้องรายงานผลทุกปี ๓) ผลการประเมินคุณภาพของสมศ. และ ๔) อัตราการศึกษาต่อของนักเรียน เป็นต้น

สำหรับการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา กฎหมายกำหนดให้สมศ.เป็นผู้ดำเนินการ และถ้าต้องการให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ควรจะต้องกำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษามีหน้าที่ในการติดตามตรวจสอบในฐานะผู้กำกับ หรือในระดับเขตพื้นที่ การศึกษาก็ต้องไปกำหนดให้คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษามีหน้าที่ติดตามตรวจสอบประเมิน ส่วนในระดับชาติกฎหมายกำหนดไว้หมดแล้ว สำหรับประเด็นติดตามประเมินผลจะแบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ส่วนที่องค์กรส่วนกลางต้องรับทราบซึ่งเป็นส่วนของระบบ กับส่วนที่องค์กรแต่ละระดับต้องการทราบเพิ่มเติม ซึ่งอาจแตกต่างกัน ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา อาจจะมีการติดตามเพิ่มเติมขึ้นมากกว่าที่ระดับชาติต้องการได้ การทำให้เกิดการปฏิบัติได้จริง คือส่วนกลางต้องเป็นหน่วยที่วางระบบ และพิจารณาแนวทางการดำเนินงานของระบบการติดตามตรวจสอบให้ชัดเจน อาจจะไม่คล้ายกับลักษณะการดำเนินงานของกพร. ที่คิดระบบการประเมินให้กับราชการ ในขณะที่กระทรวงศึกษาธิการคิดเฉพาะเรื่องการศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษาต้องประเมินอะไร สถานศึกษาต้องประเมินอะไร มีการกำหนดระยะเวลาในการรายงาน เพื่อให้ส่วนกลางนำไปประมวลวิเคราะห์ สังเคราะห์ ถ้าปัญหาตรงนี้ชัดเจนว่าต้องการทำให้เกิดการปฏิบัติจากอำนาจหน้าที่และจากโครงสร้างปัจจุบัน จะกำหนดหรือมอบหมายให้หน่วยงานไหนไปดำเนินการ ส่วนตรงกลางจะมอบหมายหน่วยงานไหน ทั้งนี้เห็นด้วยว่า สกศ. ควรเป็นหน่วยงานกลางในการดำเนินงานติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา เพราะมีความเป็นกลาง เนื่องจากไม่มีหน่วยงานในสังกัดที่ต้องประเมินผล และสกศ.เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดทำแผน และนโยบายการศึกษา ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับระบบการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษา

นายสุวัฒน์ เงินจ๋า เสนอว่าถ้าต้องการให้เกิดระบบเพื่อสามารถนำไปสู่การปฏิบัติไม่จำเป็นต้องตั้งคณะกรรมการระดับชาติ อาจจะตั้งคณะกรรมการที่มีองค์ประกอบของคณะบุคคลจากทั้งภายในและภายนอกกระทรวงศึกษาธิการ มาวิเคราะห์ระบบที่เป็นอยู่ใน

ปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร ขณะนี้การวิเคราะห์เป็นสิ่งจำเป็น เพราะปัจจุบันคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา มีการกำหนดหน้าที่ไว้ให้เป็นเพียงที่ปรึกษาเท่านั้น โดยกระทรวงศึกษาธิการกำลังจัดทำคู่มือประกอบการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา และคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา แต่ควรให้มีหน้าที่ทำหน้าที่วิเคราะห์ระบบการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาให้ชัดเจน

ประธาน มีความเห็นว่าไม่ควรแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ และเห็นว่าการให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน จะดำเนินงานประสบความสำเร็จยาก จึงเสนอว่าถ้าต้องการให้เกิดผลสำเร็จและมีงบประมาณเพียงพอ ควรมอบหมาย (commission) ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญมาดำเนินการศึกษา โดยมีเงื่อนไขเวลากำกับ เช่น ดำเนินการให้เสร็จภายใน ๓ เดือน หรือ ๖ เดือน เพราะในระบบปัจจุบันมีกลไกการดำเนินการอยู่แล้ว แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือระบบยังไม่สามารถดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ได้

นายชิงชัย หาญเจนลักษณ์ เห็นด้วยที่จะดำเนินการในลักษณะคณะทำงานหรือมอบหมายผู้ทรงคุณวุฒิ (task force หรือ commission) โดยอาจไม่ต้องตั้งกรรมการขึ้นใหม่ และให้คณะทำงานไปพิจารณาเรื่องการจัดทำระบบ โดยพิจารณาผลการศึกษาวิจัยของศาสตราจารย์ศิริชัย กาญจนวาสี และการดำเนินงานเกี่ยวกับการประเมินผลที่ผ่านมา โดยให้เน้นเรื่องกระบวนการ ไม่ใช่เน้นเฉพาะการประเมินผลผลลัพธ์และผลผลิต โดยพิจารณาว่าผู้บริหารสามารถบริหารงานทั้งระบบได้ตามเจตนารมณ์หรือไม่

นายสมชัย วุฑฒิปรีชา เห็นว่าสิ่งที่ปัญหาสำคัญในการดำเนินงานประเมินผลคือ ปริมาณงานมาก เพราะปัจจุบันมีโรงเรียนเกือบ ๔๐,๐๐๐ โรงเรียน และวิธีการหนึ่งที่จะสามารถกำกับดูแลโรงเรียนทั่วประเทศได้ คือ ต้องให้ความสำคัญกับระบบการประเมินผล แต่ประเด็นที่สำคัญคือกำหนดให้การประเมินผลเป็นเครื่องมือของการบริหารหรือไม่ เพราะปัจจุบันมีกลไกการประเมินหลายระดับ ควรจะมีวิธีการที่ทำให้ผลการประเมินของสมศ. ซึ่งถือว่าเป็นการประเมินที่ใหญ่ที่สุดในระดับชาติเป็นเครื่องมือของการบริหาร โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการควรใช้ผลการประเมินของสมศ.เป็นเครื่องมือในการดำเนินงาน และนำผลที่ได้ไปเชื่อมโยงกับระบบการบริหารของเขตพื้นที่การศึกษาหรือการบริหารส่วนตำบลต่อไป และที่สำคัญคือต้องได้ผลการประเมินที่สามารถนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น จึงเน้นย้ำหลักการสำคัญ ๓ ประการคือ ๑) ระบบการประเมินผลที่มีอยู่ในปัจจุบัน มีหลักการเพื่อต้องการให้เป็นเครื่องมือของการบริหารหรือไม่ ๒) การประเมินผลเป็นเครื่องมือของการบริหาร โดยวิธีการอย่างไร ๓) สามารถนำผลการประเมินมาเชื่อมโยงกับการพิจารณาความดีความชอบและการลงโทษของผู้บริหารอย่างไรบ้าง

รองศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ เห็นด้วยว่าควรจะมีคณะทำงานเพื่อศึกษาวิธีการดำเนินงานเพื่อให้ระบบสามารถดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ได้ และมีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ไม่ควรตั้งองค์กรใหม่ขึ้นมา หากคณะทำงานศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว ควรจัดทำคู่มือสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน ให้ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษานำไปปฏิบัติ โดยให้คณะทำงานศึกษาวิธีการเพื่อให้ระบบที่เป็นอยู่สามารถดำเนินงานได้ตามคู่มือ เพื่อการปรับปรุงบทบาทหน้าที่และองค์ประกอบของคณะกรรมการสถานศึกษาและคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาให้สามารถดำเนินงานให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติได้ และสามารถนำผลการดำเนินงานของสมศ. ที่มีบทบาทหน้าที่ในการประเมินผลภายนอกมาพิจารณาประกอบการดำเนินงาน และควรเร่งหาแนวทางการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก เพราะโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาที่แตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ซึ่งที่ผ่านมาก็พยายามแก้ปัญหา โดยการจัดสรรงบประมาณให้เพิ่มขึ้น หรือนำโรงเรียนขนาดเล็กมารวมกลุ่มให้มีขนาดใหญ่ขึ้น หรือให้อิสระในการปรับตัวของโรงเรียนขนาดเล็ก เป็นต้น แต่ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กก็ยังคงมีเช่นเดิม

ศาสตราจารย์ศิริชัย กาญจนวาสี ซึ่งแจ้งว่าได้รับมอบหมายจากสทศ.ให้ศึกษาระบบการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศ และจากการศึกษาพบว่า การติดตามประเมินผลการจัดการศึกษามีอยู่แล้ว แต่ขาดหน่วยงานกลางในระดับประเทศที่จะทำหน้าที่ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศในภาพรวม และทำหน้าที่ประสานหน่วยงานต่างๆ ให้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และพบว่าปัจจุบันสถานศึกษามีปัญหาเกี่ยวกับมาตรฐาน และตัวชี้วัดมาก จึงควรให้หน่วยงานหลักอย่างน้อย ๓ แห่งร่วมปรึกษาออกแบบระบบว่าจะติดตามประเมินผลอะไร อย่างไร มีมาตรฐานแบบใด ขณะนี้ไม่แน่ใจว่าแต่ละหน่วยงานหลักจะรู้ว่าต้องติดตามประเมินผลอะไร อย่างไร และตามข้อเท็จจริงทางกฎหมายได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานในการติดตามประเมินผลไว้แล้ว จึงควรจะมีการพิจารณาให้ชัดเจนว่าหน่วยงานใดควรมีบทบาทอย่างไร สมศ. สทศ. จะเชื่อมโยงกันอย่างไร เพื่อให้เกิดภาพรวมของการติดตามประเมินผลที่มีประสิทธิภาพสำหรับประเทศ จะมีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบกันอย่างไร รวมทั้งการจัดทำฐานข้อมูลว่าจะต้องมีการจัดเก็บข้อมูลส่วนไหน เพื่อให้ใครไปดำเนินการต่อ หรือจัดทำข้อมูลเพื่อการตรวจสอบ ซึ่งถ้าสามารถกำหนดได้ว่าสถานศึกษาต้องเก็บข้อมูลอะไร อย่างไร เพื่อเตรียมตอบโจทย์คำถามของใคร อย่างไร ซึ่งถ้าได้มีการเตรียมการในส่วนนั้น จะทำให้เกิดประโยชน์อย่างมาก และจะทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับหน่วยงาน รวมทั้งสามารถตอบโจทย์คำถามของหน่วยงานภายนอก และในขณะเดียวกันจะมีวิธีการทำให้เกิดความเชื่อมโยงระดับประเทศได้ ด้วยเหตุผล

เหล่านี้จึงเป็นที่มาของการเสนอให้มีคณะกรรมการนโยบายติดตามและประเมินผล การศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้มีบทบาทหน้าที่ในการจัดทำภาพรวมของการติดตามกำกับ ประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศให้มีทิศทางที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ และนโยบาย นี้จะสำเร็จได้ ก็ควรมีคณะอนุกรรมการที่จะต้องมารับช่วงต่อ เพื่อสามารถไปดำเนินการ และเชื่อมโยงกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้

ประธานเสนอว่าสภาการศึกษาควรมีมติให้ความเห็นชอบในหลักการให้มีการ จัดระบบการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาของประเทศ โดยตั้งคณะทำงานดำเนินงาน ในเรื่องนี้ หรือมอบหมายผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกซึ่งจะมีการพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง โดยมี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (รองศาสตราจารย์วรากรณ์ สามโกเศศ) ในฐานะ กำกับดูแลสกศ. เป็นประธาน คณะทำงาน ประกอบด้วย นายชิงชัย หาญเจนลักษณ์ ศาสตราจารย์สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ นายสุวัฒน์ เงินฉ่ำ นายชินภัทร ภูมิรัตน นายสมนึก พิมลเสถียร และศาสตราจารย์ศิริชัย กาญจนวาสี โดยให้ สกศ. เป็นฝ่ายเลขานุการ และ ขอให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๒ เดือน และนำกลับมาเสนอที่ประชุมสภาการศึกษา เพื่อพิจารณาอีกครั้ง

มติที่ประชุม

ที่ประชุมรับทราบข้อเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการ จัดการศึกษา และมอบหมายให้มีคณะทำงาน โดยมี รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (รองศาสตราจารย์วรากรณ์ สามโกเศศ) เป็นประธาน และมี นายชิงชัย หาญเจนลักษณ์ ศาสตราจารย์สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ นายสุวัฒน์ เงินฉ่ำ นายสมนึก พิมลเสถียร นายชินภัทร ภูมิรัตน และ ศาสตราจารย์ศิริชัย กาญจนวาสี เป็นคณะทำงาน สกศ. เป็นฝ่ายเลขานุการ เพื่อทำหน้าที่ศึกษาโครงสร้าง ระบบ และกลไกการดำเนินงานติดตามประเมินผลใน ปัจจุบันของแต่ละหน่วยงานในทุกๆระดับ และให้ข้อเสนอในการพัฒนาระบบติดตาม ประเมินผลให้สามารถดำเนินการได้ในทางปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ และให้นำมาเสนอ ที่ประชุมสภาการศึกษาภายใน ๒ เดือน

ระเบียบวาระที่ ๕.๑ เรื่องเพื่อทราบ : ข้อเสนอสาระของการศึกษาที่ควรบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

นายกิตติรัตน์ มิ่งคละศิรี นิตกร ๘ รักษาการผู้อำนวยการสำนักพัฒนากฎหมาย การศึกษา นำเสนอความเป็นมาของข้อเสนอสาระของการศึกษาที่ควรบัญญัติไว้ในร่าง รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ว่าสืบเนื่องจากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ศึกษาวิเคราะห์

รัฐธรรมนูญ ๑๗ ฉบับว่ามีบทบัญญัติใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และได้จัดให้มีการระดมความคิดเห็นรวม ๓ ครั้ง ดังนี้ ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๐ ครั้งที่ ๒ จัดร่วมกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อวันที่ ๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ โดยได้รวบรวมข้อมูลทั้งหมดจากการสัมมนาทั้ง ๓ ครั้ง เสนอต่ออนุกรรมการสภาการศึกษาด้านกฎหมายการศึกษา เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ และนำเสนอเพื่อพิจารณาในการประชุมผู้บริหารองค์กรหลัก กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธานเมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐

ในการศึกษาได้ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นหลักในการศึกษา โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ๔ หมวด ประกอบด้วย ๑) หมวดสิทธิเสรีภาพทางการศึกษา ๒) หมวดหน้าที่ของปวงชนชาวไทย ๓) หมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ และ ๔) หมวดการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

๑) สิทธิเสรีภาพทางการศึกษา ประกอบด้วย ๕ เรื่อง ดังนี้

๑.๑) สิทธิในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการเสนอปรับถ้อยคำในมาตรา ๔๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ จำนวน ๓ ววรรค โดยเสนอเพิ่มเติมในวรรคหนึ่งเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรให้อย่างเป็นธรรมและเพียงพอ เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีความยืดหยุ่น ดังนี้

“บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดสรรทรัพยากรให้**อย่างเป็นธรรมและเพียงพอ เพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง** และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

การจัดการศึกษาอบรมของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๑.๒) สิทธิของเด็กด้อยโอกาสและเด็กที่ไม่มีผู้ดูแล คงตามมาตรา ๕๓ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังนี้

“เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม

เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแล มีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๑.๓) สิทธิการใช้ทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อการศึกษา คงตามมาตรา ๔๐ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ดังนี้

“คลื่นความถี่ที่ใช้ในการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และวิทยุโทรคมนาคมเป็นทรัพยากรสื่อสารของชาติเพื่อประโยชน์สาธารณะ

ให้มีองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระทำหน้าที่จัดสรรคลื่นความถี่ตามวรรคหนึ่ง และกำกับดูแลการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การดำเนินการตามวรรคสองต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของประชาชนในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ทั้งในด้านการศึกษา วัฒนธรรม ความมั่นคงของรัฐ และประโยชน์สาธารณะอื่น รวมทั้งการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม”

๑.๔) เสรีภาพทางวิชาการ คงตามมาตรา ๔๒ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ดังนี้

“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในทางวิชาการ การศึกษาอบรม การเรียนการสอน การวิจัย และการเผยแพร่งานวิจัยตามหลักวิชาการ ย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดต่อหน้าที่ของพลเมืองหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

๑.๕) สิทธิในการศึกษาตลอดชีวิต (เป็นสิทธิที่ไม่มีในรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐)

สิทธิเพิ่มเติมจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ดังนี้

“บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนการให้ได้รับการศึกษาตลอดชีวิต” เนื่องจากเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตมีความสำคัญ และเป็นการศึกษาที่เชื่อมโยง การศึกษาในระบบ นอกกระบบและตามอัธยาศัย ให้ทุกคนได้เรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ ตั้งแต่เกิดจนตาย และเพื่อให้ตนเองสามารถปรับเปลี่ยนและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง อันจะทำให้สังคมเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

๒) หมวดหน้าที่ของปวงชนชาวไทย

คงตามมาตรา ๖๙ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ดังนี้

“บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พิทักษ์ ปกป้อง และสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

๓) หมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

ปรับปรุงจากมาตรา ๘๑ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ดังนี้

“รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมให้เกิดคุณธรรมนำความรู้ เพื่อพัฒนาคน พัฒนาอาชีพ พัฒนาประเทศ โดยยึดแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดให้มีการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ส่งเสริมการศึกษาให้เป็นปัจจัยนำความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้ความสามานฉันท์ของสังคมและปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

รัฐพึงส่งเสริมและยกระดับคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพครู

รัฐพึงส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา”

๔) หมวดการปกครองส่วนท้องถิ่น

คงตามมาตรา ๒๘๙ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังนี้

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีหน้าที่บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิที่จะจัดการศึกษาอบรมและการฝึกอาชีพตามความเหมาะสมและความต้องการภายในท้องถิ่นนั้น และเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ แต่ต้องไม่ขัดต่อมาตรา ๕๓ และมาตรา ๘๑ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การจัดการศึกษาอบรมภายในท้องถิ่นตามวรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงการบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย”

จึงเสนอที่ประชุมเพื่อโปรดทราบ

(รายละเอียดปรากฏตามเอกสารประกอบการประชุมระเบียบวาระที่ ๕.๑)

ที่ประชุมได้ให้ความสนใจ และแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

นายสมชัย วุฑฒิปรีชา เห็นว่ายังมีความไม่ชัดเจนในมาตรา ๕๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังนี้

๑) รัฐบาลมีแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาภาคบังคับ ๙ ปี และการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี แตกต่างกันอย่างไร

๒) รัฐบาลควรให้ความสำคัญและเร่งดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการศึกษาภาคบังคับ ๙ ปีให้เกิดผลสำเร็จโดยเร็ว

๓) ในปัจจุบันที่บริบททางสังคม และเศรษฐกิจของประเทศมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก การศึกษาภาคบังคับ ควรจะมีนโยบายบังคับทุกพื้นที่หรือบังคับบางพื้นที่ที่ผู้ปกครองไม่ให้ความสนใจในการส่งบุตรเข้าศึกษา ตัวอย่าง เช่น กรณีโรงเรียนในเขตเมืองกับโรงเรียนในชนบทห่างไกล รัฐบาลมีนโยบายในการสนับสนุนเท่าเทียมกัน ส่วนในกรณีของโรงเรียนเอกชนที่ผู้ปกครองส่งบุตรเข้าศึกษา เพราะต้องการได้รับบริการที่ดีจากโรงเรียน จำเป็นหรือไม่ที่รัฐบาลจะต้องให้การสนับสนุนอย่างเท่าเทียมกันด้วย

นายชิงชัย หาญเจนลักษณ์ มีความเห็นว่ามีเหตุผลที่ดีในการปรับแก้สาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สิ่งที่สำคัญคือกำหนดเวลา เพราะจะต้องผ่านการพิจารณาของสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) และถ้ามีการเสนอไปที่สสร.แล้ว คงจะมีการปรับแก้ไขและเพิ่มเติมยาก

ประธาน ชี้แจงว่าถ้าที่ประชุมมีข้อสังเกต ขอให้มีการบันทึกไว้เพื่อประโยชน์ของการดำเนินงาน แต่การแก้ไขเพิ่มเติมคงดำเนินการยาก เนื่องจากต้องส่งให้สสร.ให้ทันตามกำหนดเวลา

นายอำพล จินดาวัฒนะ มีความเห็นว่า ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของที่ประชุมอาจจะนำไปใช้ประโยชน์ในช่วงที่สสร. จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากสาธารณชนอีกครั้ง คงไม่ใช่ร่างสุดท้ายที่ไม่สามารถปรับแก้ไขเพิ่มเติมได้ และมีข้อเสนอเพิ่มเติม ๓ ประการ ดังนี้

๑) ในส่วนของเนื้อหา พบว่ามีการให้ความสำคัญกับการศึกษามาก โดยไม่มีคำสำคัญเกี่ยวกับการเรียนรู้ปรากฏอยู่ โดยเฉพาะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งเป็นคำที่นิยมมากในปัจจุบัน จึงควรที่จะเพิ่มเติมคำว่าการเรียนรู้ไว้ในบทบัญญัติดังกล่าวด้วย นอกจากนี้ประเด็นเรื่องสิทธิการศึกษาขั้นพื้นฐาน คงมีประเด็นการอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องการไม่เก็บค่าใช้จ่ายในขั้นตอนของสสร. เพราะการที่เขียนว่าไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งในความเป็นจริงไม่สามารถดำเนินการตามนั้นได้ เพราะปัจจุบันทุกโรงเรียนมีการเก็บค่าใช้จ่าย และมีแนวโน้มการเก็บค่าใช้จ่ายสูงขึ้นเรื่อย ๆ

ในขณะที่เดียวกันวิธีเขียนเรื่องการจัดการศึกษาอบรมของรัฐ เห็นว่าเป็นการมองรัฐในแง่ดีเกินไป คือรัฐจะจัดการศึกษาและอบรมให้กับคนในสังคม ในปัจจุบันที่สังคมมีความก้าวหน้ามาก ชุมชนท้องถิ่นส่วนหนึ่งสามารถดำเนินการจัดการศึกษาอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเอง แต่ที่เสนอเป็นการเสนอในกรอบคิดเดิมคือ รัฐจัดการศึกษาอบรมโดยในหลายส่วนที่ปรากฏยังเป็นลักษณะรัฐไปดำเนินการให้ ขาดคำที่สำคัญคือชุมชนและ

ท้องถิ่น เพราะชุมชนและท้องถิ่นจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมทั้งการฝึกอบรมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วย

๓) หมวดหน้าที่ของคนไทย กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการ ทหาร เสี่ยงอาชีพอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พิทักษ์ ปกป้อง และสืบสาน ศิลปะวัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ เห็นว่าเป็นการเสนอแนวคิดเดิม คือคนไทยต้องมีหน้าที่มารับการศึกษาอบรม แต่หน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งของคนไทยคือ หน้าที่ในการจัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และหน้าที่ในการจัดการศึกษา

๔) การเขียนว่า รัฐพึงส่งเสริมและยกระดับคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพครู อาจทำให้สังคมรู้สึกที่ไม่ยุติธรรม เพราะตามหลักการควรต้องส่งเสริมทุกวิชาชีพในสังคม

ศาสตราจารย์ยงยุทธ ยุทธวงศ์ เห็นด้วยกับนายอำพล จินดาวัฒนะ ในมาตรา ๖๙ หมวดหน้าที่ของปวงชนชาวไทยที่กำหนดให้บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาอบรม และอื่นๆ นั้น ควรกำหนดในเชิงรุกมากขึ้น หรือกำหนดให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง

นอกจากนี้ ยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่ารัฐธรรมนูญปี พ.ศ. ๒๕๕๐ มีการกล่าวถึงการเร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ ไว้แห่งเดียวคือในมาตรา ๘๑ ซึ่งกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีคงต้องเสนอเพื่อปรับให้เหมาะสมต่อไป

นายวินัย ณะมะอุน มีความเห็นว่าในข้อความที่ปรากฏว่าการจัดการศึกษาของรัฐ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ยังไม่มีการกำหนดให้องค์กรทางศาสนาเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตามแนวนโยบายที่ปรากฏในพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ ที่ให้องค์กรทางศาสนาเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาหลายมาตรา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมาตราใหม่ของรัฐธรรมนูญที่ระบุจากความรู้คู่คุณธรรมมาเป็นคุณธรรมนำความรู้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจะประสบผลสำเร็จในทางปฏิบัติได้ ต้องให้องค์กรทางศาสนาเข้ามามีส่วนร่วมอย่างมาก ปัจจุบันศาสนาพุทธมีองค์กรทางศาสนาคือวัด ๓๐,๐๐๐ แห่งเศษ ศาสนาอิสลามมีมัสยิดกว่า ๓,๐๐๐ แห่ง และศาสนาคริสต์มีโบสถ์ประมาณ ๑,๐๐๐ แห่ง และเห็นว่าองค์กรเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีส่วนที่จะเสริมสร้างการศึกษาของชาติ และที่ระบุว่าให้องค์กรท้องถิ่นและเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จะหมายถึงการตีความให้องค์กรทางศาสนาเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยหรือไม่

ประธาน ชี้แจงว่าจากการเข้าร่วมสัมมนาระดมความคิดเห็นหลายครั้ง เกี่ยวกับบทบัญญัติเรื่องการไม่เก็บค่าใช้จ่ายนั้น เดิมทีประชุมมีความเห็นว่าควรจะต้องตัดคำว่าโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายออก ได้รับการทักท้วงว่าภาษาเดิมมีกำหนดไว้มาตรา ๔๓ แล้วทำไมจะตัด

ออก และถ้าปล่อยลอยๆ ว่าจัดทรัพยากร ก็ไม่ได้บอกว่าจัดพอหรือไม่พอ จะเขียนว่าจัดให้เพียงพอ ก็มีข้ออภิปรายโต้แย้งอีกมาก แต่ในช่วงที่นายปองพล อติเรกสารดำรงตำแหน่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้ออกประกาศยกเลิกการเก็บค่าบำรุงการศึกษา และให้รัฐจัดเงินอุดหนุนรายหัวให้กับระดับและประเภทต่างๆ ซึ่งในประกาศฉบับนั้นเปิดช่องทางเอาไว้ให้มีการระดมทรัพยากรและการบริจาคเงินเพื่อทำกิจกรรมเสริม คือไม่ใช่กิจกรรมที่จัดอยู่ในหลักสูตรตามปกติ โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากกรรมการสถานศึกษา ซึ่งไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ว่าต้องมีการสอนเพิ่มเติมบางวิชาที่ไม่มีในหลักสูตร เช่น วายน้ำ คอมพิวเตอร์หรือภาษาบางภาษา ซึ่งตามหลักการแล้วเมื่อโรงเรียนขาดแคลน โรงเรียนก็ใช้ค่าใช้จ่ายส่วนนี้ไปในเรื่องอื่นด้วย

ดังนั้น จึงเสนอวิธีการแก้ปัญหาให้มีการเก็บเงินค่าบำรุงการศึกษาเท่าที่จ่ายจริงอย่างที่รัฐบาลชุดปัจจุบันปรับค่าใช้จ่ายรายหัวให้กับโรงเรียนขนาดกลาง ๓ ปีหลังเพิ่มขึ้น แต่ปัญหาคือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๔๓ เดิม มีเป้าหมายเพื่อต้องการให้คนไทยทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษา ไม่น้อยกว่า ๑๒ ปี โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย แต่การศึกษาภาคบังคับ ๙ ปี เป็นการศึกษาให้เปล่า โดยต้องอุดหนุนผู้ที่ยากไร้และด้อยโอกาส เรื่องเสื้อผ้า อาหาร ค่าครองชีพ แต่การศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี กำหนดไว้เพียงไม่เก็บค่าใช้จ่าย แต่ไม่ได้กำหนดว่าต้องอุดหนุนเสื้อผ้าอาหารและค่าครองชีพด้วย จึงได้ใช้เงินยืม ที่เดิมกยศ.ให้ยืมตั้งแต่ ม.ปลาย แล้วรัฐบาลยกเลิกให้ไปใช้ระบบ ICL ไม่ให้เด็ก ม.ปลาย ยืมเงินค่าเล่าเรียนต่อไปอีก เด็ก ม.ปลายที่ยากจนก็เกิดปัญหา ซึ่งขณะนี้รัฐบาลพยายามจะแก้ให้กลับไปใช้เงินยืมจาก กยศ. เหมือนเดิมคือให้เด็ก ม.ปลายกู้ยืมเพื่อค่าครองชีพ ส่วนค่าเล่าเรียนรัฐไม่เก็บอยู่แล้ว เป็นการเปิดโอกาสให้เด็ก ม.ปลายได้เรียนต่อสูงขึ้น

รองศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ มีข้อเสนอ ๒ ประการ ดังนี้

๑) เห็นว่าการเสนอขอปรับสาระทางการศึกษาไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ควรนำไปกำหนดไว้ใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติด้วย เพราะหากเกิดกรณีรัฐธรรมนูญหายสาระสำคัญดังกล่าวก็ยังไม่ปรากฏอยู่ใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ

๒) ไม่ควรกำหนดเพดานในการเก็บค่าเล่าเรียนของโรงเรียนเอกชนที่ประสงค์จะไม่รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล เพราะถึงแม้ค่าใช้จ่ายสูง แต่ผู้ปกครองยินดีจ่าย ก็ไม่ก่อให้เกิดปัญหา และถึงแม้มีการกำหนดเพดานค่าเล่าเรียนไว้ ก็ต้องมีการเก็บค่าใช้จ่ายในรูปแบบอื่น จึงควรเปิดโอกาสให้สามารถเก็บค่าเล่าเรียนได้ในระดับหนึ่ง เพื่อลดภาระของรัฐบาลได้

ประธาน ชี้แจงว่าขณะนี้กระทรวงศึกษาธิการกำลังพิจารณาทบทวนเรื่องการจัดสรรเงินอุดหนุนให้กับโรงเรียนเอกชน โดยมีแนวทางว่ายังไม่ควรเปลี่ยนระบบเงินอุดหนุนให้

เป็นระบบคูปอง เพราะว่าถ้าเป็นระบบคูปอง รัฐต้องอุดหนุนทั้งหมด ทั้งค่าเล่าเรียนและค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่โรงเรียนเก็บไม่ได้ และยังมีปัญหาเรื่องระบบบริหารจัดการระบบคูปองที่ดีอย่างไรก็ตาม ขณะนี้กระทรวงศึกษาธิการกำลังทบทวนและจะพิจารณาให้ครอบคลุมสถาบันสอนศาสนาของทางภาคใต้ เช่น ตาดีกา สถาบันศึกษาปอเนาะ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามด้วย ดังนั้นในกรณีโรงเรียนเอกชนที่ไม่ขอรับเงินอุดหนุนรายหัว ควรจะปล่อยค่าเล่าเรียนลอยตัว เพราะกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจในการแทรกแซง ในกรณีที่มีการปล่อยค่าเล่าเรียนลอยตัวเกินกว่าเหตุ หรือมีเหตุผลไม่เพียงพอ

นายมานิจ สุขสมจิตร ชี้แจงว่าจากการมีส่วนร่วมในการจัดทำข้อเสนอเกี่ยวกับสาระทางการศึกษาที่ควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญทั้ง ๒ ระดับ คือ ระดับการระดมความคิดเห็นตามเวทีต่างๆ โดยเมื่อระดมความคิดเห็นมาแล้วได้เข้าไปมีส่วนพิจารณาในฐานะคณะกรรมการสภาการศึกษาด้านกฎหมายการศึกษา และในฐานะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ สรุปได้ว่าข้อเสนอของสภาการศึกษาได้รับการตอบรับจากคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญเป็นอย่างดี ด้วยเหตุผลที่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และมีการรับฟังความคิดเห็นจากองค์กรอย่างครบถ้วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นที่ได้รับการพิจารณาด้วยดีคือประเด็นมาตรา ๔๓ เรื่องการจัดสรรทรัพยากรให้อย่างเป็นธรรมและเพียงพอ เพื่อให้จัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

อย่างไรก็ตาม ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้รับฟังจากที่ประชุมวันนี้ คงไม่สามารถใส่รายละเอียดทั้งหมดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ อาจใส่ได้เพียงบางประเด็น เพราะคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะต้องสั้น กระชับ และชัดเจน ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญฉบับใหม่มีความแตกต่างจากฉบับเดิมคือ จะมีการเขียนบันทึกเจตนารมณ์ โดยบันทึกเจตนารมณ์ดังกล่าวจะผ่านการพิจารณาของสภาร่างรัฐธรรมนูญ และออกมาควบคู่กับรัฐธรรมนูญ โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับความเป็นมาในแต่ละมาตรา หากจำเป็นจะต้องออกกฎหมายประกอบ เป็นกฎหมายลูกจะมีการบันทึกไว้ด้วยว่ากฎหมายลูกเกี่ยวกับมาตรานี้ ควรจะออกในประเด็นไหน อย่างไร ซึ่งบันทึกเจตนารมณ์นอกจากจะเป็นประโยชน์ในการออกกฎหมายลูกแล้ว ยังจะเป็นประโยชน์ในการป้องกันไม่ให้มีการแปลความในรัฐธรรมนูญไปในทางที่ผิดอีกด้วย

อีกประเด็นหนึ่งคือ รัฐธรรมนูญฉบับร่างแรกจะเผยแพร่สู่ประชาชนประมาณวันที่ ๑๙ เมษายน ๒๕๕๐ หลังจากนั้นองค์กรต่างๆ ซึ่งได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญชั่วคราวของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ มาตรา ๒๖ ที่กำหนดให้ ๑๒ องค์กรและหน่วยงานเสนอความเห็นเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ กระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาอาจเสนอความเห็นได้ หลังจากนั้นจะมีการปรับปรุง และเผยแพร่อีกครั้งหนึ่ง

ประมาณเดือนกรกฎาคม เพื่อทำประชามติ ดังนั้น จึงยังมีโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็น และกรรมาธิการเกือบทุกคนมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าการศึกษาเป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่ควรกำหนดเป็นวาระแห่งชาติ

นายสุวัจน์ เงินจ๋า ชี้แจงว่าตอนที่มีการพิจารณาข้อเสนอ มีประเด็นที่มีผู้เสนอขึ้น แต่ไม่สามารถกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ ควรนำไปกำหนดไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือการส่งเสริมยกระดับคุณภาพมาตรฐานวิชาชีพครู ซึ่งโดยหลักการมีหลายวิธีการที่จะยกระดับและส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู แต่สิ่งที่คิดว่าไม่เป็นธรรมสำหรับครูสังกัดต่างๆ คือ ปัจจุบันอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนสามารถทำผลงานเพื่อเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการได้ รวมทั้งครูในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาของรัฐสามารถทำผลงานเพื่อเลื่อนวิทยฐานะได้ แต่ครูเอกชนไม่สามารถทำผลงานเพื่อเลื่อนวิทยฐานะได้ ดังนั้น จึงควรกำหนดให้ครูในสถานศึกษาเอกชนสามารถทำผลงานเพื่อเลื่อนวิทยฐานะได้ หรือมีตำแหน่งในลักษณะเดียวกันกับครู คณาจารย์ของรัฐ และควรมีการกำหนดไว้ในพ.ร.บ. การศึกษาเอกชนในลักษณะเช่นเดียวกับพ.ร.บ. สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า อาจารย์สามารถทำผลงานเพื่อเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการได้

นายพิสิษฐ์ ฒ พัทลุง มีความเห็นว่าควรมีการกำหนดเรื่องสิ่งแวดล้อม ไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ด้วย เพราะสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ และขณะนี้ปัญหาที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของคนไทยทั้งประเทศและของคนทั้งโลก

เนื่องจากประธานติดภารกิจด่วน จึงมอบหมายให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (รองศาสตราจารย์วรากรณ์ สามโกเศศ) ทำหน้าที่ประธานการประชุมต่อ

นายวินัย สมะอุณ มีข้อสังเกตว่าจากประสบการณ์ที่ได้รับจากโรงเรียนต่างๆ ที่ได้รับการสนับสนุนเงินอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวจากรัฐ แต่ในขณะเดียวกันก็จะมีรายการรับบริจาคหลายรายการ โดยอ้างอิงเพื่อการจัดการศึกษา จึงควรมีการกำหนดแนวทางป้องกันไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือในพ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติด้วย และเห็นด้วยที่ควรบัญญัติเรื่องสิ่งแวดล้อมไว้ในรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษาสามารถนำไปจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและรักษาสิ่งแวดล้อมต่อไป

ประธานเสนอให้บันทึกเรื่องสิ่งแวดล้อมไว้ในรายงานการประชุม โดยเฉพาะการศึกษาของเยาวชนเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติ และส่งให้นายมานิจ สุขสมจิตร ซึ่งเป็นสสร.และเป็นกรรมการสภาการศึกษา ได้นำไปเสนอในช่วงที่มีการแปรญัตติแต่ละ

มาตรา เพื่อให้มีการกำหนดไว้ทั้งในรัฐธรรมนูญซึ่งกำลังร่าง และในพ.ร.บ.การศึกษา แห่งชาติที่ยังไม่ได้มีการแก้ไข

นายสมนึก พิมลเสถียร ขอให้มีการบันทึกสิ่งที่ได้ให้ข้อสังเกตไว้ในกรณีการไม่เก็บ ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา จะเกิดผลกระทบที่สำคัญ ๓ ประการคือ ๑) ต้องดำเนินการเพื่อทำ ให้หมวด ๘ ในพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ คือการระดมทรัพยากรเกิดขึ้นอย่างมี ประสิทธิภาพ ๒) ต้องมีการถ่ายโอนการจัดการศึกษาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๓) กระทรวงศึกษาธิการต้องบริหารจัดการให้สามารถนำทรัพยากรที่ถูกกั้นไว้มาใช้เพื่อ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

ผู้ช่วยเลขาธิการ (รองเลขาธิการสภาการศึกษา ดร.สิริพร บุญญานันต์) ชี้แจงว่า สกศ.มีอนุกรรมการสภาการศึกษาด้านทรัพยากรการศึกษาซึ่งมีศาสตราจารย์สมชัย ฤชุพันธุ์ เป็นประธานและขณะนี้กำลังศึกษาประเด็นดังกล่าวอยู่แล้ว

มติที่ประชุม

ที่ประชุมรับทราบ

ระเบียบวาระที่ ๕.๒ เรื่องเพื่อทราบ : ผลกระทบโลกาภิวัตน์ต่อการจัดการศึกษา ไทยใน ๕ ปีข้างหน้า

ระเบียบวาระที่ ๕.๓ เรื่องเพื่อทราบ : รายงานการวิจัยเปรียบเทียบการปฏิรูป การศึกษาเพื่อก้าวสู่สังคมฐานความรู้

ระเบียบวาระที่ ๕.๔ เรื่องเพื่อทราบ : รายงานผลการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศ ภูมิศาสตร์ในการประเมินผลการจัดการศึกษา

มติที่ประชุม

ประธานขอเลื่อนการนำเสนอทั้ง ๓ ระเบียบวาระไปไว้ในการประชุมครั้งต่อไป เนื่องจากมีเวลาจำกัดและเป็นเรื่องเพื่อทราบ

ระเบียบวาระที่ ๖ เรื่องทั่วทั้ง : การปรับปรุงองค์ประกอบของคณะอนุกรรมการ บริหารโครงการประชุมโต๊ะกลมไทย – สหรัฐ

ตามคำสั่งสภาการศึกษาที่ ๔/๒๕๔๙ ลงวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๙ แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการบริหารโครงการประชุมโต๊ะกลมไทย-สหรัฐ โดยมี ศาสตราจารย์สิปปนนท์

เกตุทัต เป็นประธาน มีอนุกรรมการประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เป็นฝ่ายเลขานุการฯ และเนื่องจาก ศาสตราจารย์สิปพนนท์ เกตุทัต ประธานอนุกรรมการฯ ได้ถึงแก่อนิจกรรม จึงเห็นควรปรับปรุงองค์ประกอบของคณะอนุกรรมการบริหารโครงการประชุมโต๊ะกลมไทย-สหรัฐฯ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จึงเสนอขอปรับปรุงองค์ประกอบของคณะอนุกรรมการบริหารโครงการประชุมโต๊ะกลมไทย-สหรัฐฯ ต่อสภาการศึกษา เพื่อโปรดพิจารณาให้ความเห็นชอบ ๑) การเปลี่ยนแปลงประธานอนุกรรมการฯ จากเดิม ศาสตราจารย์สิปพนนท์ เกตุทัต เป็น นายกฤษณพงศ์ กีรติกร และ ๒) เพิ่ม ศาสตราจารย์วิจิตร ศรีสอ้าน และ รองศาสตราจารย์วรารักษ์ สามโกเศศ เป็น อนุกรรมการที่ปรึกษา

(รายละเอียดปรากฏตามเอกสารประกอบการประชุมระเบียบวาระที่ (๖)

มติที่ประชุม

ที่ประชุมให้ความเห็นชอบการปรับปรุงองค์ประกอบของคณะอนุกรรมการบริหารโครงการประชุมโต๊ะกลมไทย-สหรัฐฯ ตามที่เสนอ

ระเบียบวาระที่ ๗ เรื่องอื่น ๆ

ไม่มี

เลิกประชุมเวลา ๑๒.๐๐ น.

นางเพ็ญพรรณ จิตตะเสนีย์

นางโชติกา วรรณบุรี

ผู้จัดรายงานการประชุม

นางสิริพร บุญญานันต์

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ผู้ตรวจรายงานการประชุม